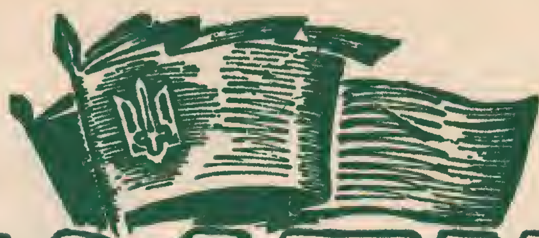

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ОРГАН ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

INDEPENDENT UKRAINE

Зміст

ЧІКАҐО | Ст. ПОЛ

РІК IV. | ЛИСТОПАД, 1951. | Ч. 11 (46).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Петро Яблонь-Яровий, Нью Йорк: Дякуємо за Ваші вияснення в справі підписання під Вашою книжечкою «Моя відповідь Крижанівським» видавництва «Самостійна Україна». Всеж таки, коли це зробили панове з УРДП на власну руку, навіть Вас про те не питаючи, Ви повинні були публічно проти того запротестувати, знаючи, що це провокація. Відносно Вашої «боротьби» з бандерівщиною, то радимо її трохи стемперувати. Ми все маємо підозріння до тих людей, що рівно пристрасно оцю бандерівщину будували (Іван Багряний, О. Рябошенко), які пристрасно її потім поборюють, створивши собі навіть для того окремі партії та вибравши себе в їх ЦК. Поволіше заїдемо дальше. А крім того думаємо, що тяжко вимагати від української суспільности, щоби мала до Вас довіря, коли навіть така СБ, яка відома з того, що приймає в свої ряди всяке дрантя, не була з Вас задоволена і була змушена Вас виключити зі своєї служби. Пощо тепер проливаєте крокодилячі сльози, що мовляв, Ви самі і не знаходите піддержки в українському громадянстві, а тому змушені йти до «Соціялістического Вістника». Коли українське громадянство воювало з бандитизмом СБ, Ви ще були в тому СБ слухняним чекістом. Не дивуйтесь, що Вам не вірять і скоро вірити не будуть. А не думайте, що, виступивши з рядів СБ та бандерівської організації, Ви звільнились від того, що ця організація наробила, коли Ви в ній були членом. Так думають і інші, що вийшовши з ОУН Бандери, заложили собі якусь там УРДП чи іншу угаверу. Кримінальний кодекс ен знає задавнення злочину. Просимо Вас не напаствувати нас Вашими письмовими елюкубраціями, бо їх уважаємо дармовою витратою часу. Вони найвище доказують глибину моральної гнилі, що її відкривають бандерівські дезертири.

Омелян Бей, Дітройт: Юрій Соколовський, про якого питаєте, був вбитий бандерівською СБ у Львові в 1944 р. Народився і мешкав у Львові. Був членом ОУН. Перший раз зловлений бандерівцями, звязаний та увязнений в якійсь комірці, зумів їм втечи. Кілька днів пізніше застрелений на вулиці. Живуть члени його родини на еміґрації, які можуть послужити Вам подрібнішими інформаціями.

Ф. Лукіянович, Філядельфія: Дякуємо за зауваження та поради. Щирий привіт.

Юрій Сидурко, Гемілтон, Канада: Вашого листа, одержали. Тримаємо його в архіві до моменту, коли «Гомін України» буде домагатись дальших доказів.

ЧЛЕНСЬКІ УДІЛИ ДО ВИДАВНИЦТВА «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

зложили:

Володимир Різник, Нью Йорк $10,00

На Пресовий Фонд «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

зложили:

Олександер Любас, Чікаґо $ 2,00
Петро Семеґен, Дітройт $ 2,00
Збірка інж. **І. Лисянського** у Філядельфії $ 18,25
Іван Лисянський $ 5; Михайло Гандзюк, Михайло Волошанський — по $ 2; Теодор Федусь, Іван Романик, Теодор Сорока, Теофіль Бак-Бойчук, Гр. Ясовський, Яцко Таток, Прокіп Влакитний, Михайло Мохналь, М. Хомин — по $ 1; В. Кий $ 0,25.

Місячник культури, політики і суспільного життя

Редагує Редакційна Колеґія.

Головний ред. д-р Тома Лапичак.

Видає УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ВИДАВНИЧА СПІЛКА «САМОСТІЙНА УКРАЇНА, Винніпеґ — Сен Пол — Чікаґо.

Адреса Редакції і Адміністрації:
INDEPENDENT UKRAINE
9421 Burnside Ave.
Chicago 19, Ill.

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.

Передруки з «Самостійної України» дозволені тільки за поданням джерела.

Редакція застерігає собі авторське право друкованих в журналі статтей.

Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

Статті підписані повним іменем авторів є їх особистими думками і вони не конче мусять висловлювати думки редакції.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 30 центів. В Англії і Австралії — 2 шилінґи. В інших державах рівновартність 30 центів в перечисленні на валюту даної держави по обов'язуючому курсі.

Передплата «Самостійної України» виносить річно:

в ЗДА і Канаді — $ 3;
в Англії і Австралії—24 шилінґи;
в інших державах рівновартість $ 3 в перечисленні на валюту даної держави.

INDEPENDENT UKRAINE

Articles published on political, cultural and social topics.

Edited by Editorial Committee
Published by
UKRAINIAN INDEPENDENT PUBLISHERS LTD.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК IV. ЛИСТОПАД, 1951. Ч. 11 (46).

В. Сосюра

* *
*

Весняний сад, квітки барвисті,
Пісні пташинні в вишині,
І ти у сяйві і намисті
Подібна сонцю і весні.
А в небі радість журавлина,
І даль степів, мов крил розмах.
Моя кохана Україно,
Такою ти в моїх очах.
Гвіздки твої пробили руки,
На вітрі коси золоті,
А в чорнім небі — круки, круки...
То ти розп'ята на хресті.
Огні померкнули ласкаві
В твоїх очах. Кругом — штики,
Втоптали чоботи криваві
Твоє намисто і квітки.
Та упаде удар огнистий,
Управ розсиплються штики.
Ми підберем твоє намисто
Знов розквітуть твої квітки.
Луна пісень кругом полине,
Тебе ми знімемо з хреста,
І ти воскреснеш, Україно,
Моя ти страдниця свята!

1\. XII. 41 р.

* *
*

Коли додому я прийду,
В годину радісно-побідну,
Я на коліна упаду
І поцілую землю рідну.
Дніпро і Лавра і мости,
Веселий гомін, дзвін трамваю.
По бруку рідному іти, —
Я щастя вищого не знаю.
Сніги... Башкирія... Блакить...
Як сльози, падають години.
І у лице моє шумить,
Ридає вітер з України.

3\. XII. 41 р.

* *
*

Я знаю, ми знищимо зміїв,
ми будемо в рідному «там», —
«На Київ, на Київ, на Київ»,
колеса дзвенітимуть нам.
Обличчя зорі ясночоле
засяє у очі мої,
крізь вікна кружлятиме поле
і в димці блакитні гаї...
Вагони у вітрі, у дзвонах,
і верби на вечора тлі,
і люди на шумних перонах,
і щастя вгорі й на землі.
Як радісно дихають труди,
вже блиснув Славута, огні...
Так буде, так буде, так буде,
я вірю, я знаю, не в сні.
. . . .
Мов вітер весною повіяв
кріз сніг, що в обличчя нам б'є.
«На Київ, на Київ, на Київ»,
все стукає серце моє.

13\. XII. 1941 р.

Із збірки «В годину гніву», Уфа, 1941.

М. Лавренко

СТАНЕМ НА ВАРТУ ЗОЛОТОЇ БРАМИ

Лунало славою, батьківщино, й вітрами,
Несло до тебе хижую орду.
Та хвиль ворожих, що несли біду
Спиняли стіни Золотої Брами.
Ми безліч раз стинались з ворогами,
Що йшли у крові край наш утопить.
Але кров наша ще й тепер кипить,
На згад про стіни Золотої Брами.
Тобі ми вірними зосталися синами,
Батьківщино, де б не тягли біду...
І — в сяйві бачимо: Країну Молоду —
Біля старої Золотої Брами.
Надійде слушний час... Не за горами
Той день, що знову меч наш задзвенить...
На вік освятимо цю пожадану мить,
Як з криці стане муж — до Золотої Брами.
Знов ріки меду й молока степами, —
Вже наше! — йтиме у краї чужі...
Чолом до всесвіту окрицені мужі
Станем на варту Золотої Брами.

Мих. Тло

Сороковий

(Правдива подія).

Тарабанів обдертими полудрабками кологоспний віз. Пищали немащені, ще з часів НЕП'у, сухі, розпечені тертям обматочини, підісни. Тягнучи воза, кашляла й хропла, з такими ж голими ребрами, як і полудратки в возі, невиразної масти коняка.

Намагаючися заохотити свою невковирну гнідосіробулану тячнибіду, колгоспний погонич, дід Арсень, старано стьобав її пужалном, смикав раз-по-раз у віжки, з пірваного мозуття зв'язані. Не помагало.

Ми, службовці столиці колгоспної «квітучої» України, бундючно їхали виконувати державне завдання — перевіряти роботу колгоспів зв'язану з першою заповіддю, що пророчисто промовляла сама за себе:

— «Зерно державі — в першу чергу!»

Дорожній вітер грайливо — пустотливим парубійком смикав із мене, сторазів уже полиняллу, ще непівську панаму, яка за понад двадцять років вірної служби, так щиро й непідроблено дуже була звикла до моєї голови.

Нарешті, кинувши таки панамою об полудрабок воза, баламутний вітер заходився гратися моєю, давно не стриженою, чуприною, що кокоїжилась копицею сіна. Він старано куйовдив її, закидав мині пасма волосся в обличчя, затуляв очі ним, що оп'яніло оглядали красу довкола. А довкола — золотіли стиглі хліба. Струнчилися довгі низки вже поскладаних, золотих, як у роті золоті зуби, — рядки полукінків. Бігли й очі, разом із низкими полукіпків, десь накрай обрію, тонули за далеким сизим гаєм.

А в голові, від болю набубнявілій, ніби намочене в воді зерно — думка клевцем раз-по-раз стукає:

— Бідний, Миколка!.. Лише дев'ять років хлопчинкові, а який!.. розумний, як дорослий!.. Ніби й справді хто навмисне навчив його цієї малечої мудрости...

О вимальовує мимоволі прудка думка картину в голові.

... Вечірній час. Присмерк давно вже затопив усі виразно окреслені речі хати бригадира — городника колгоспу «Червоний рай». На столі, лякаючися страхітливої пітьми, блимає в черепку «божа іскра».

Спотикаюся ступаючи через поріг, уходячи в господу. Счиняю нараз невеликий шум, на який із печі, як опука вже злетів Миколка.

— Дядьо агроном!.. Ч гукає радісно давній мій приятель Миколка до матері в темряву, ніби порожньої хати.

— Добревечір, вам! — вітаю господарів.

— Добревечір!.. Доброго здоров'я! — відповідають Миколчин батько, йдучи слідом за мною, й матір, подаючи голос із темного кмтка.

— Драстуйте, дядю агроном! — радіюче вітає мене хлоп'я й хапає мої коліна в обійми, блимаючи радісними, але потускнілими очицями.

— Здоров, здоров, Миколко!.. — притискаю до себе волохату голівку хлопця, пестячи його, як рідного, бож і в мене такий самий жевжик! — Ну, як же ти живеш?..

Блискавично тухне спалах радости на дитячому обличчю. Дрібна голівка хлоп'яти, буцім підтята косою квітка, тихцем хилиться в діл.

— Пагано, дядю...

— Та й чому ж то, Миколко?! — підбадьорюючи хлопця веселим напіввигуком питаю його: — Може мамуня била, як татусь у полі був?.. Чи сестричка може скривдила? Кажи — зараз покараємо їх недобрих! Якто вони сміють так із тобою поводитися?!.

— Ні, дядю, — знижено тужно веде хлоп'я, утративши раптом цілковито радісний вигляд.

— Ну, то чогож, Миколко?

— Хліба нема, дядю агрономе...

— Якто, хліба нема?.. Та ж на полі цілі стайки золотих полукіпків!.. Цілі ліси золотого збіжжя стоять!.. Мабуть уже й молотите? — кидаю напівзапит Миколчиному батькові, не випускаючи хлопця з рук.

— Та... молотимо... — пррік той невиразно й стримано, ніби щось недомовляючи.

— Молотимо продовжує пряжу сумом оповиту Миколка,—але то не наш хліб. Мусимо виконувати «першу заповідь» і здавати хліб державі в першу чергу... А в нас від початку весни хліба нема... А в інших і ще гірше...

— Ой, ти, наш розумнику... мовчи краще!.. Хто-то нам повірить, що в нас хліба нема, — озвалася Миколчина матуся, з темного кутка, куди недосягала «божа іскра».

Вечеряли рятівницею бараболею та знетлущеним кисляком рятівниці корівки, бо вершки треба було здати на молочарський пункт... державі.

* *
*

Стукіт коліс по грудкуватій вулиці села уриває сиву пряжу моїх думок невеселих.

Село... як і всяке інше наше село.

Хати обдерті. Тини поламані або й зовсім їх нема. Стріхи — клоччям звисають. Дахи роздзявленими дірами й латами, як оголеними сухими ребрами, регочуть до сонця, ніби глузуючи з його.

Упоперек вулиці, похитуючися на ногах, мовби п'яний, проплутав якийсь облізлий «Мисько». Обвисла ще торішня шерсть клоччям звисає, як і стріхи в оселі. Він неохоче, байдуже глянув у наш бік. На хвилинку зупинився, буцім надумуючи щось. Хотів було, мабуть, гавкнути, чи то на знак привіту нашої появи, чи може з нудьги й суму, що його напосіли, як мухи в петрівку. Але міркувавши щось невиразне, похилив собі далі, думаючи мабуть: «їдьте собі звідки приїхали, нехай вам грець!..»

Серед вулиці криниця. В баюрі, біля самої цямрини, чорно брудна колюжа води, як згусток моїх, ще чорніших, гірких дум. Тонка, як дошка й суха ніби тріска, свиня з півдесятком задрепаних, теж худих поросяток, хлюпається в каламуті.

— Вот ґде баня! (читай лазня) — гукає один із моїх подорожніх, регочучи по конячому. — Не даром і назвали ейо свіньой.

— Ну, цто ти хоцес!.. Швіня — швіньой і оштаньотца.. — регочучи додає другий мій супутник — Гутман Мойсей. І, мабуть, удоволений порівняннями, з радісним настроєм починає:

«Сірока штрана моя ґодная
Многа в ней лешов, моґей і лек...
Я штрани дґуґой такой не жнаю,
Ґдзє так вольно дисет целовек...»

Риплять маточини в возі. Деренчат підтоки, вторячи Гутманові. Чирикає, аж пищить сухе колесо об лушню. Фиркає гнідосіробулана тягнибіда. А по мертвій вулиці лунає Гутманове:

«Ґдзє так вольно дисет целавек...»

Раптом, як із землі, виринає перед нас, старастара бабуся Омельченчиха, в подертій спідниці, в чорній за браком мила, давно непратій сорочці, зі скуйовдженим, сивим волоссям на голові, нічим не запнутій.

— Що везете, людоньки добрі? — шелестить беззубим ротом. — Може хлібця... старій бабі дали б?..

— Шолому везьом, бабуска! — заїржав жеребцем Гутман.

— Де ж та солома? — питає здивована баба Омельченчиха. — Дайте, хоч трошки хліба, людоньки!.. Не пожалійте бабі!.. Може б я й ще хоч трохи пожила б... — благає простігши суху, як із воску жовтого зроблену кістляву руку. — Змилуйтесь, людоньки!.. Зовсім баба вмирає з голоду... Дайте хлібця святого!...

— Ха-ха-ха-ха!.. регоче божевільним реготом Гутман. — Ґаботать, бабуска, нузно!.. В колхоз іді... ґаботать...

Скипіло, стислося, кров'ю обіллялося моє серце. Самовільно винялися мої руки в кудкудакаючу од сміху Гутманову горлянку. Що було-б не знаю. Але..

— Ти цто, здуґел?!. — лежачи на полудробку харчав у моїх «дружніх» обіймах Гутман, комуніст.

...Я отямився вчасно.

— Вибач!.. якщо боляче... Це я пожартував ради розваги!... — озвався я роблено усміхаючися, щоби потушити спалах вогню в серці й жилах напнятих, як перетягнута струна, глумливим Гутмановим реготом з баби Омельченчихи.

Далі їхали мовчки, поринувши кожний у свої особисті думки.

Гутман буцім води в рот набрав, уперто мовчав усю дорогу. Напевне здогадався, що мене спонукало «пожартувати». Але нічого не сказав.

* *
*

Бідна бабуся Омельченчиха... Вона таки, через тиждень, віддала Богові духа з голоду, як і багато інших не старих. Бож хліб продавали в місті лише прикріпленим до хлібниці. Селянові не купити було там і кусня!..

Але чи вижив в отой страшний, багатий на врожай рік, мій розумний старун Миколка?..

А то був справді страшний, хоч і врожайний рік, рік сороковий, советський... у червоному «раю»...

Оксана Крига

ЮНАКОВІ

Марно часу Ти не гай,
Вчись, юначе, добре,
Бо покличе Тебе Край
Стать в ряди хоробрих!

Там закон один бува:
«Смерть, чи перемога?!»
І ніхто там не шука
Іншої дороги.

Віра в справу — це борня,
А набоїв — стане!
Їх жах смерти не спиня,
Ні глибокі рани...

Пісня Волі — в бій веде
Їх полки завзяті, —
«Ще не вмерла і не вмре!»
Чути в кожній хаті.

Самостійности Зоря
Чорну ніч розвіє, —
Ще вогнями засія
Злотоверхий Київ!

Там не буде вже руїн, —
Край засяє в славі;
Будеш Ти громадянин
Вільної Держави!

Дм. Кармазин

Микола Сціборський — теоретик українського націоналізму

(1941—1951).

I. Його життя.

Минає десятий рік з дня смерти Миколи Сціборського. 30 серпня 1941 року на шляху до золотоверхого Києва в Житомирі загинув на своєму боєвому посту, як член Проводу Українських Націоналістів від кулі братовбивці, підісланого диверсантами і розкольниками українського націоналістичного руху.

Страшна вість про трагічну смерть Миколи Сціборського глибоко потрясла українське суспільство. Це була велика втрата не лише для українського націоналістичного руху. В особі Миколи Сціборського Україна втратила полум'яного українського патріота, активного учасника української національної революції 1917—20 рр., пізніше — діяльного політичного еміґранта, основоположника і голову Леґії Українських Націоналістів, голову 1-го Великого Збору Українських Націоналістів і визначного члена Проводу Українських Націоналістів.

Це була також велика втрата української науки. Микола Сціборський закінчив Українську Господарську Академію в Подєбрадах з дипломом інженера-економіста і швидко завоював собі ім'я глибокого наукового дослідника соціолога. Його перу належить низка творів, які є найціннішим вкладом у скарбницю української публіцистичної і наукової літератури нашого часу, як от: «Земельне питання», «Національна політика большевиків на Україні», «Україна в цифрах», «Сталінізм», «ОУН і селянство», «Націократія» та інші статті, розкидані по журналах. Деякі з названих праць, як от: «Україна в цифрах» були перекладені на англійську і німецьку мови і являють величезний вклад у наші зусилля популяризувати українську справу серед інших народів світу.

Та може найбільші заслуги Миколи Сціборського — теоретика українського націоналізму, як нового етапу в розвиткові української суспільно-політичної думки. Під його керівництвом і за його найближчою участю формувалось обличчя і вироблялася лінія таких журналів як: «Розбудова Нація» і «Пробоєм»...

Недавно, переглядаючи журнал «Україна» за 1941 р., який видавався в Нью Йорку, як орган Центральної Управи ОДВУ, ми звернули увагу на спогади, у яких подано образ Миколи Сціборського, як громадянина і людини.

«На прикінці травня 1926 р. чеські часописи принесли несподівану вістку про трагічну смерть С. В. Петлюри... Не було сумніву, що злочинною рукою кермували большевики. Українська еміґрація у Чехословаччині сприйняла цю сумну вістку з Парижу, як визов Українській Нації з боку ворога й зареагувала на це імпозантною маніфестацією своєї єдности й волі до осягнення нашого державно-національного ідеалу. На якийсь час затерлися були тоді ріжниці між поодинокими політичними угрупованнями... Могло здаватися, що паризька трагедія викликала з глибини душі українців приспане почуття національної солідарности й свідомість необхідности як найбільшої консолідації всіх наших національних сил для боротьби з нашим запеклим і безоглядним ворогом. З такого розуміння ситуації й оцінки тодішніх настроїв серед українців виходила молода Леґія Українських Націоналістів, коли виступила з ініціятивою утворення Українського Національно-Політичного Об'єднання, де мали б бути заступлені по змозі всі тодішні українські угруповання. На зборах представників тих угруповань виступив із відповідним рефератом Голова Леґії Микола Сціборський, тоді студент останнього курсу Української Господарської Академії в Подєбрадах... То були часи, коли поява в українській дійсності націоналістичної організації та її публічні виступи не зустрічали серед ширших верств уrpанського громадянства й особливо серед т. зв. старшого громадянства, ані активної піддержки, ані навіть зрозуміння для себе. Скорше було навпаки. Одначе й за тих несприятливих умовин та не надто прихильного наставлення супроти націоналістів з боку різних політичних груп молодий енерґічний М. Сціборський не зневірився і робив усе можливе для осягнення поставленої мети створення згаданого Об'єднання. Вже тоді в нього ясно виявлялися ці прикмети його індивідуальности, що їх ми потім, так яскраво розгорнені, спостерігали за дальшої його різно-сторонної діяльности. В дебатах над основами проектованого Об'єднання на нарадах заступників різних політичних течій М. Сціборський стягав на себе загальну увагу й викликав респект до своєї особи. Може це було, навіть, не стільки вислідом виявленої ним ерудиції чи зручно вживаної орґументації, як під впливом властивої йому інтеліґенції та здібности його суттєво схоплювати й ставити питання української державно - національної проблематики. Але мабуть найбільше все ж таки ділав на учасників нарад отой внутрішній вогонь, що світився в очах М. Сціборського, і свідчив про його святу віру в правдивість засад українського націоналізму та про його глибоку відданість українській справі й Батьківщині»...

(«Україна», листопад 1941 р. д-р Микола Галаган).

Подані тут спогади є дуже вдалим схопленням образу Миколи Сціборського, як нової людини нашого часу, як представника нового покоління, яке народилося в огні і бурі Української Національної Революції. Цей образ, як і те історичне тло, на якому він постає, сприймається сьогодні в перспективі часу, як глибокі і яскраві символи.

Смерть Симона Петлюри від кулі підісланого большевиками убивці — болючий удар в серце непокірної Української Нації. Українське суспільство спонтанно відкликається на нього єдиним почуттям і єдиною думкою: на виклик ворога відповісти згуртованістю своїх лав, національною солідарністю і єдністю всіх українців у боротьбі за здійснення Його ідеалу. В осередку цього руху бачимо Легію Українських Націоналістів на чолі з Миколою Сціборським... І ми знаємо — це не випадковий збіг обставин — це генеральна лінія українського націоналізму, в цьому його патос та історичне призначення. Микола Сціборський був одним з найвидатніших творців цього руху і його теоретиком.

Ідея Петлюри і його мета знаходить в українському націоналізмі своє оновлене життя... І хіба це є випадковість, що найвидатніший творець і теоретик нового етапу петлюрівського руху падає так само, як і Петлюра на брукові Житомира від кулі, що її скерувала в його серце... чия рука? І хто нею керував?..

Так завершилось життя Миколи Сціборського. Це життя і рух, що за його кермою він стояв, становить найзмістовнішу і найяскравішу сторінку української визвольної боротьби нашого часу і своєю життєво-історичною символікою, це життя і цей рух промовляє до нас з книги Буття наказ: бути гідними нести прапор вільної України далі, тримати його ще вище і ще міцніше.

II. Його наука і сучасність.

Визначена в заголовкові тема викликає перш за все дуже сумні думки і рефлексії на тему про сучасний стан нашого еміграційного суспільства і нашої науки. В нашій пресі дуже багато громів і блискавок на адресу большевицької партійности в науці і літературі, а між тим і наше суспільне життя і наша наука наскрізь пронизані партійністю в найгіршому значенні цього слова. Хіба ми не чуємо навіть на урочистих академіях «Соборности» таких от висловів: «наш Шевченко» і «ваш Франко», «наш Петлюра» і «ваш Коновалець». Так ми святкуємо наше свято Соборности. В науці є «наш Драгоманів» і «ваш Донцов». При чому цей наш Драгоманів є «цяця», а їх Донцов є такий і сякий. В цій антитезі і вичерпується вся методологія і весь науковий «аналіз» наших науковців. Про публіцистику — нічого й говорити. Наша публіцистика часто нагадує нам повість Миколи Васильовича Гоголя про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем. А посварились вони за те, що один з героїв повісти назвав другого героя «гусаком». Герої нашого часу лаються іншими словами: поступовці лають інакше думаючих реакціонерами і навпаки ««націоналісти» табору «б» лають всіх інших опортуністами, соціялістами, матеріялістами і безбожниками. І навпаки... Дуже часто ці образливі ярлички так відповідають тим до кого вони відносяться, як Іван Іванович гусакові. Наприклад: одного часу зайшла поважна криза в Українській Національній Раді. Фракція націоналістів табору «м» стала в опозиції і на її адресу сучасний Іван Іванович і герой нашого часу П. Котович вихопився з лайкою: реакція! На адресу свого сусіда по УНР він сказав таке: «Коли боротьба провадитиметься (вірніше, вона вже провадиться) між демократією і большевицьким тоталізмом, то (говорімо одверто) чи можемо ми дозволити, щоб наш Державний Центр очолювала, нехай і наша рідна, а все ж таки реакція? Ніяк не можемо.» Чи такий наш центр знайде спільну мову з сьогоднішнім республіканськодемократичним, а часто й соціялістичним Заходом?»

Про що свідчить така репліка? Вона свідчить, що сила сліпих упереджень і старих партійних забобонів так опановують багатьох наших навіть видатних людей, що вони не здатні бачити речі у правдивому світлі, або бачать їх у кривому зеркалі партійних однобічників. Бо ж для більш або менш знаючого сучасника відомо, що та наша «реакція», як її зве Котович, має не менш соціялістичну програму в соціяльно-економічній ділянці, ніж соціялістична партія, до якої належить наш поступовець Котович. А що до тоталізму і демократії то ми дуже часто чули з уст самих демократів про те, що націоналіст Бойдуник вчить в УНР наших демократів... демократії. Без іронії і без лапок. І якби Котович міг скинути свої партійні окуляри, то він побачив би, що демократизм українського націоналізму не є жадною тактикою, а є органічною рисою його ідеології і світогляду і що він є також республіканськo-демократичним не лише в промові, але й своєю духовою суттю. Партійність є джерелом хвороби, яка приводить і наших науковців до дальтонізму, до однобічности і суб'єктивізму. Все це розминається з наукою і дійсно науковою методологією. Відомо, наприклад, як виявляється партійна тенденційність і несумлінність противників українського націоналізму в публіцистиці. Негуючи націоналізм, вони посилаються на Донцова і його послідовників з галицького середовища і «забувають» при цьому, що Донцов не був не лише в Проводі, але не належав і до ОУН, а його прихильники відкололись від ОУН і ведуть свою окрему лінію, розбіжну з політичною лінією ОУН і Проводу Українських Націоналістів. Ця ж тенденційність виявляється і в науці. Зокрема вона дуже помітно виступає в такій солідній на вигляд і титулованій таким поважним заголовком та ім'ям книзі, як праця І. Мазепи: «Підстави нашого відродження». В цій книзі критикується «націоналізм» з партійних позицій противника Донцова і український націоналізм утотожнюється з ідеями і тезами Донцовського «націоналізму». Мазепа запевняє, що «Донцовський націоналізм» залишався ідеологією Організації Українських Націоналістів (що повстала під його впливом) аж до початку другої світової війни.» Таке утотожнення українського націоналізму з донцовізмом і таке пояснення генези ОУН є зрозумілим, коли його чуєш з уст звичайного обивателя чи партійного однобічника. Коли ж читаєш це в так солідно виданій книзі то стає ніяково й соромно і за українську науку і за ім'я автора, яке зобов'язує. І це тоді, коли для звичайнісінької

письменної людини досить уважно прочитати Донцова з одного боку і скажімо провідного ідеолога і теоретика українського націоналізму М. Сціборського, щоб різницю між донцовізмом і українським націоналізмом ясно побачити і відчути. А для І. Мазепи і М. Сціборський і всі інші теоретики українського націоналізму це всього лише «учні Донцова». В цьому факті знову бачимо яскравий вияв партійного дальтонізму. Замість дійсно наукової методи дослідження маємо приклад тенденційної партійности, яка за окремими деревами не бачить лісу. Шкідливість вузької партійности наших науковців для розвитку української суспільно-політичної думки не потребує доказів.

Український націоналізм має за собою досить багату теоретичну спадщину, хоч вона й лишилася в фрагментах і не має за собою ні «Капіталу» ні «Листів до братів», ні навіть такої книги, як «націоналізм» Донцова. Але це не міняє справи. Фрагменти філософії українського націоналізму, його ідеології і соціології розкидані в окремих нарисах і статтях становлять певну суцільність і систему ідей, яка є новим, вищим етапом в розвиткові української суспільно-політичної думки. Освоєння цієї спадщини має величезне значення, як з методологічного погляду, так і з фактичного, як необхідний матеріял для дійсно наукової історії «підстав нашого відродження» і формування української національної ідеології.

Замість партійної ігноранції і промовчування або й фальсифікації слід взятися до наукової розробки скарбів теоретичної думки — кому б вони не належали — «нашим» чи «вашим». З цього погляду ігнорація і забуття такого імені, як Сціборський є фактом, який звертає на себе особливу увагу. Це є ще одним з покажчиків сучасного стану нашого еміграційного суспільства і нашої науки.

III. Український націоналізм — філософія українського визвольного руху.

Українська національна революція 1917—20 років привела до відновлення української Держави і до народження нового українства. В огні і бурі революції народилась нова українська людина.

Новий етап, нова доба в розвиткові української суспільно-політичної думки має своє джерело і безпосередній стимул в стихійному процесі національного відродження. Після великих історичних здвигів і катастроф прийшла критична переоцінка світоглядових вартостей, врахування помилок і шукання нових шляхів. Нове покоління, яке пройшло революцію і виросло з національної Революції шукає вислову своїх настроїв, своїх почувань і думок як в літературі так і в галузі науки і філософії.

Приглядаючись до історичного тла і аналізуючи духові здвиги в процесі українського національного відродження, Микола Сціборський писав:

«Перший, хто всі ці нескристалізовані настрої почав укладати в певну систему світоглядових вартостей, був український націоналізм. Він зродився як явище органічне саме в собі, що вилонилося з глибини нації, як зримий плід нового часу, нової епохи. Розуміти націоналізм тільки як реакцію на пережиті невдачі (саме так розглядають його наші противники) є глибокою похибкою. Але самозрозуміло, він не міг не зазнати й безпосереднього впливу цих невдач у своєму оформленні. Пережите відчувалося ще занадто гостро й болючо; шкідливі рештки минувщини ще вперто чіплялися за життя, не бажаючи признати своєї смерти. Для переможного прямування в будучність, необхідно було усунути те все, що стояло їй на перешкоді». (Альманах «Авангард» 1938 р. ст. 5).

Таке визначення ролі українського націоналістичного руху в історичному розвиткові української суспільно-політичної думки не потребує особливих доказів. Система ідей і поглядів українського націоналізму є фактом, який не потребує доказів. Український націоналізм — сьогодні — це не лише стихійне прагнення нації до свого ствердження і державного розвитку. Це також Організація. Це також — організований політичний рух. Це також його ідейно-теоретична зброя — його філософія.

Старі наші партії також мали ту чи іншу філософську базу. Соціял-демократи спиралися на філософію Карла Маркса і т. д. В основі ідеології старих партій є та чи інша доктрина: демократії, лібералізму, соціялізму. Соціяльним ґрунтом партійних ідеологій був робітничий рух чи селянство та інші кляси. Український націоналізм — філософія українського визвольного руху. Як теоретичний вислів світогляду нового українства, український націоналізм становить новий етап в історичному розвиткові української суспільно-політичної думки. Одним з найвидатніших творців цілого нового етапу був Микола Сціборський.

Спиняючись на відношенні українського націоналістичного руху до ролі теорії в українському визвольному русі і зокрема до питань програмовости, Сціборський між іншим писав:

«За останні два десятиліття поняття програмовости перейшло в нас велику еволюцію. Передвоєнне провідне українство — виховане на раціоналізмі, позитивізмі й матеріялізмі — бачило в партійній програмі універсальний середник перебудови життя й усунення всіх його суперечностей. Програма — це була догма. Але догматизовано в тій не одвічні закони духа й волі, не ідеї — що є органічними підставами життя — тільки змінчиві матеріяльні форми суспільного існування . . .» «Основне завдання націоналізму полягало в унутрішньому переродженні українства, в приверненні його до зневажуваного старим партійництвом світу природніх ідей і духових цінностей» (там же). Перші кроки формування українського націоналізму проходили під знаком негації програмовости в її партійному значенні цього слова. М. Сціборський цілком слушно відзначає, що націоналісти на цьому початковому етапі свого формування були схильні до культу стихійности. «В їх емоціях і свідомості саме сло-

во — програма — асоціювалося зі зненавидженим, вульгарним поняттям матерії, культивування якого в старих партійних догмах завдало нації такі важкі страти! Ці настрої мали не тільки психологічну, але й фактичну підставу: в тих початкових часах свого розвитку, націоналізм ще не ставив перед собою практичних завдань матеріяльного устрою нації. Він увесь був насамперед поглинений боротьбою за її душу, за оформлення й поширення свого світогляду». Тенденцію цього першого, початкового етапу українського націоналістичноо руху схопив Дм. Донцов і з неї вивів цілу свою філософію і суть свого «націоналізму», тоді, коли це був переходовий етап... Тенденції цього переходового етапу, піднесені на ступінь альфи і омеги «націоналізму» становлять характерні риси так зв. «вісниківства». Але «Роки минали, а з ними ставали перед націоналістичним рухом усе нові завдання. З ідеологічної течії, з носія певних ідеалів — він перетворився в діючий політичний чинник української дійсности. Ця дійсність, її обставини й відповідальність за будуччину, видвигнули потребу сформулювання програми націоналізму, що не тільки давала б йому можливість означувати свої засадничі й тактичні позиції до різних ділянок політичної практики, але й служила б провідним критерієм у розрішенні перспективних проблем буття нашої нації у власній державі. Інакше й бути не могло. Покликаний правом свого ідейного багатства й невпинного зростання до ролі не тільки духового, але й політичного провідництва нації — наш рух не міг оминути й її «буднів», що складаються з соціяльних, економічних та загально-устроєвих проблем. Нам скажуть — значить український націоналізм пішов слідами партій? . . Ні, не пішов!. Його розуміння програмовости засадничо відрізняється від партійного, і не тільки тому, що він свою програму будує не на частковій (як це бачимо в партіях) клясовій чи груповій, а не всенаціональній основі. Суть різниці в тому, що для партій програма має характер догми, яка найвищі цінності й самоціль бачить у конкретних формах матеріяльного устрою суспільства. Націоналізм також догматичний і виходить із визнання абсолютних цінностей, але вони зосереджені в світі його ідей, у духовому світосприйманні, в його національній місії — отже в тому, що ми називаємо націоналістичною ідеологією. Ця ідеологія рішає при визначенні конкретного змісту програми нашого руху, але не є нею самою. Бо коли ідеологія є для нас незмінним законом, то програма тільки пристосованою до цього закону доцільністю; вона змінлива по самій своєї матеріяльній природі й тому не може бути догматизована. Програма—це конкретизація певних соціяльно-політичних ідей. Але самі ці ідеї та їх матеріялізовані вияви в житті, в історичному процесі перебувають у постійному русі; вони народжуються — створюючи нові устроєві форми, потім зникають — уступаючи місце другим. Всі суспільні системи й правні інститути — як вислід певних ідейних концепцій — здійснювалися в житті й задержувалися в ньому так довго, поки виправдувалися самим життям і не входили в суперечність із його змістом, розвоєвими завданнями та новою суспільною етикою — щоб змінитись, або цілком зникнути, коли минав їх час. Цей шлях соціяльно-устроєвої еволюції характеризує ввесь історичний суспільний розвиток. Він із достатньою очевидністю заперечує погляди тих, що схилькі лише якусь одну соціяльну (програмову) схему приймати за незрушимий закон та намагаються під його трафарет підтягати минувщину й будучність . . .

Українському націоналізмові чужий такий програмовий догматизм. Кермований живими принципами власного світогляду — свою провідну соціяльну ідею та її, діючі в житті, програмові форми, він визначає на підставі безпосереднього вчування в завдання й потреби нації, що є для нього ідейним началом усіх начал. Зміст програми та її окремих постулятів обумовлюється в нього насамперед їх доцільністю, життєвою своєчасністю і пристосованністю до національних потреб; він не вагається їх корегувати чи міняти, коли це диктується загальними інтересами нації.

В повище згаданому розумінні — як плятформа чину й його теоретичний дороговказ — програма для нашого руху необхідна. Без неї націоналізм був би лише вірою, емоцією, але не провідним політичним рухом, що має поширювати свої впливи не тільки в сферах духовости нації, але й в усіх ділянках її матеріяльного (державного, соціяльного, економічного, і т. д.) існування та ставить перед собою широкі визвольні й суспільно-реформаторські завдання».

Так визначає М. Сціборський погляди українського націоналізму в питанні про роль теорії і програмовости в українському визвольному русі. Ці погляди ясно виявляють позиції українського націоналізму. Ці позиції в однаковій мірі є запереченням як доктринально-догматичної програмовости старих дореволюційних партій так і теорії стихійности, початкового етапу українського націоналізму, яку (теорію стіхійности) Донцов підніс, як догму свого «націоналізму».

IV. Джерело розколу.

Є дуже цікавим відзначити, що вже в цей час (1937 рік!) М. Сціборський відчував небезпеку для українського націоналістичного руху, яка пізніше привела до розколу і вилонилася в «бандерівському» рухові. В чому полягала ця небезпека? Микола Сціборський окреслює цю небезпеку так:

«Треба ствердити, що частина наших провідних кадрів ще не цілком здає собі справу, наскільки важною для націоналізму є програмова окресленість . . . Коли в початок розвитку нашого руху, його тодішня еліта виявляла до програмових питань певний індеферентизм із причин свого поглинення в сферах чистої чи абстрактної ідеології, то тепер цей індеферентизм деяких представників націоналістичного активу є наслідком їх нахилу до емпірізму й популярних загальників.

Перебуваючи в безпосередньому контакті з масами, обтяжені навалою практичних організа-

ційних завдань — вони до «теоризувань» (себто програмових студій) ставляться з певною легковажністю, гадаючи, що завдання й зміст націоналістичного руху цілком вичерпують його основні ідейні гасла, реалізовані в повному посвяти й духово-волевого напруження чині. Загальні популярні гасла, воля до боротьби й чин — це вирішальні фактори; що ж до глибини програмових конструкцій — думають вони — то на них ще прийде час. При цьому залюбки покликаються на італійський фашизм, що «здобув Рим, не маючи ніякої програми . . .»

З цих критичних зауваг М. Сціборського наш сучасник ясно бачить, до кого вони адресуються. Іде мова про ту частину кадрів українського націоналістичного руху, яка виховувалась на боєвій, але поверховій публіцистиці Донцова і не пішла в своєму теоретичному озброєнні далі «націоналізму» Донцова, провідні тези якого дуже часто розбігалися з позиціями Проводу Українських Націоналістів. Ця частина, як відомо, пізніше відкололася від ОУН і склала кадри бандерівського руху. Ніби передчуваючи трагедію розламу, до якого вів такий стан значної частини кадрів ОУН, М. Сціборський писав:

«Абстрагуючись наразі від перспектив, вкажемо, що недооцінка програмово-теоретичного оформлення — виявлювана частиною нашого активу — вже тепер дає небажані наслідки. За 10 років існування організованого націоналістичного руху, ми зуміли створити чисельні й зразкові, під оглядом ідейності моралі й динамізму, провідні кадри. Слабше стоїть справа з їх інтелектуальною підготовкою. Хибний погляд, ніби від націоналістичного провідника вимагана тільки активнсть, воля й характер, а не «теоризування» — ставить перешкоди квалітативному вихованню, себто побільшенню ерудиції . . .»

«У людей витворюється нехіть до систематичної праці над собою, поважна література видається їм нудною (і навіть зайвою!), з'являється шкідлива звичка піддержувати свій розвиток тільки газетними статтями, і то як можна більше «легкими» (популярними) — такими, що вимагають якнайменшого мозгового напруження. У висліді такий індивід не тільки не росте інтелектуально, але й *примітивізується*».

Читаючи цю характеристику нам пригадується низка статтей в нашій пресі, скерованих проти примітивізму провідних кадрів бандерівської групи. Але дивна річ — тоді коли Провід Українських Націоналістів і ОУН під керівництвом А. Мельника розглядає бандерівську групу, як диверсантів і зрадників українського націоналізму, бо вона відмовилась від послуху Проводові, привела до розламу ОУН і зрадила основні засади і принципи українського націоналізму, — інші політичні угруповання переносять всі негативні вияви і злочини диверсантів на цілий український націоналізм, і утотожнюють український націоналізм з бандеризмом і теорією Донцова. З цього випливає один висновок: провідні кадри інших політичних угруповань знаються на українському націоналізмі і розбіраються в його ідейно-теоретичних позиціях так само, як і той примітив, який уміє тільки гримати кованими чобітьми і свиснути. Не можна ж, справді, припустити, що таке плутання понять є свідомою тактикою, з метою в дешевий і легкий спосіб скомпромітувати і знищити свого політичного противника. Така тенденція у противників українського націоналістичного руху в особі старих партій, звичайно, є. Але ми думаємо, що настирливе і послідовно-уперте утотожнення українського націоналізму з донцовізмом є виявом сліпих упереджень і низького ідейно-теоретичного рівня противників і негаторів українського націоналізму. Ці риси, разом з браком загальної політичної культури є недомаганям не лише бандерівського відламку — вони властиві також і іншим політичним середовищам. Філософія українського націоналізму, як нового етапу в розиткові української суспільно-політичної думки,лишилася і є ще сьогодні для дуже багатьох провідних наших «політиків» закритою книгою. Вони до неї не доросли. Це звучить, як гіпербола і парадокс — але це факт нашої сьогочасної дійсности. Хіба не критикують наші визначні політики український націоналізм, посилаючись на бандерівську практику і теорію Донцова? Хіба не інтерпретують вони націоналізм слідом за Донцовим, як рух, що культивує сліпий ірраціонально-волюнтаристичний динамізм і заперечує «розум» і політичну культуру. І це тоді, коли теоретичні позиції українського націоналізму в цьому питанні цілком ясні і вони чітко визначені в настановах Проводу Українських Націоналістів, і зокрема в працях М. Сціборського. Звертаючись до прихильників Донцова в українському націоналістичному русі, з їх теорією стихійности і культом ірраціонального волюнтаризму, М. Сціборський писав: «Епоха демолібералізму, з її раціоналізмом і позитивізмом, зродила анемічний, обездуховлений і безплідний інтелектуалізм. Ми є проти нього. Але ми рішучо за розвинений інтелект, в якому воля, характер і розум (знання і досвід) єднаються в здоровій, творчій гармонії. Лише такою представляється нам індивідуальність справжнього націоналістичного провідника, і творення цих індивідуальностей є одним із найголовніших завдань нашої пропагандивно-виховної роботи серед кадрів».

На жаль, Провід Українських Націоналістів не зміг своєчасно розгорнути ідейно-теоретичну і освідомлюючу виховну роботу серед всіх своїх кадрів в належній мірі і зробити відповідне розмежування між публіцистикою Донцова і теорією українського націоналізму. В наслідок цього ці кадри стали жертвою розламу і безсило борсаються під проводом С. Бандери між Донцовим і «Позиціями українського визвольного руху». По сьогоднішній день продовжуючи колотись на взаємно-поборюючі частини.

Вихід з цього критичного становища є лише один — поворот на позиції українського націоналізму і на цій основі відновлення єдности українського націоналістичного руху.

(Далі буде).

Д-р Микола Андрусяк

Ґоти і варяги в українській історії

(Критичні завваги до публікацій: Роман Смаль-Стоцький: «**The origin of the word «Rus» (Походження слова «Русь»),** Slavistika (Праці Інституту Словознавства Української Вільної 8кадемії Наук за редакцією Я. Б. Рудницького, ч. 6; накладом канадійсько-Українського Інституту «Просвіта», Вінніпеґ, 1949, 8⁰, 24 стор.); Н. Полонська-Василенко: **Княжа доба** (Енциклопедія Українознавства, 6, 411—431); Ярослав Пастернак: **Літописний город Плісненськ і проблема варягів у Галичині,** Науковий Збірник Українського Вільного Університету, ювілейне видання, т. V, накл. Українського Вільного Університету, Мюнхен, 1948, с. 138—148 і його: **Варяги в Україні,** Свобода, Джерзі Сити і Ню-Йорк, 19 жовтня 1950, Р. LVIII, ч. 243).

Розглядаючи походження назви «Русь», проф. др. Роман Смаль-Стоцький» уважає, що вона походить від фінського слова «Руотсі», яке переформувалося з германського «Рос-ляґен», що значило «морське побережжя». Серед східніх словян прийняло «Руотсі» вид «Русь» і через те зіллялося з поняттям існуючого у словянській мові слова «русь» (русий, русявий). У дальшому своєму розвитку — на думку Р. Смаль-Стоцького — «Русь», як назва панівної верстви боярів з князями на чолі, була протиставлена «черні» — верстві, якою Русь володіла. З того Смаль-Стоцький робить висновки: Русь—варяги, чернь—словяни — на доказ такого пояснення Смаль-Стоцький наводить літописні цитати з «Матеріялів для словаря древнерусского языка» (1909) І. І. Срезневського: під 6712 (1204) р.: «чернь не хотіша дати числа, но ріша: умрем честно за святую Софію», та під 6848 (1304) р.: «восташа чернь на бояр». Я не маю під рукою Словаря Срезневського, ні тексту староруських літописів, щоби провірити, з яких літописів є ці вирвані цитати, але проте заперечую твердження проф. Смаль-Стоцького, який думає, що ці цитати є з Несторового Початкового Літопису. Початковий Літопис Нестора кінчиться в початках другого десятиріччя XII ст. Інший цитат з якогось листа московського князя наводить Роман Смаль-Стоцький з памяті: «це пише до мене Русь, бояри і чернь». Ці цитати цілком не доводять протиставлення Руси черні, тільки в першому говориться загально про просте населення, в другому протиставиться чернь боярам, а в третьому — Русь обхоплює боярів і чернь, а висновок Р. Смаль-Стоцького «боярська верства розвинулася пізніше, первісно Русь і чернь протиставилася одна другій» не має підтвердження в цих цитатах. У дійсності, обі верстви, бояри і чернь, розвивалися на Руси паралельно і входили в склад Руси, «чернь» походить від поняття «чорного» елементу степових кочовиків (чорні клобуки, ковуї, торки), що згодом зісловянщилися на Україні. Боярська верства витворилася не тільки із зайшлої варязької княжої дружини, але із місцевих словянських «луччих» людей. Великого Новгороду не підбивав Рюрик, тільки засів там княжити запрошений місцевим населенням; Аскольд і Дир засіли в Києві, договорившися з місцевим населенням, що воно не платитиме дані хозарам, а згодом коли їх замінив Олег Віщий, то приняв у відношенні до місцевого населення ті умови, на основі яких воно погодилося на владу над собою перших варязьких князів. Що в дружині перших київських князів не було протиставлення варягів словянам, бачимо це з списків чільних дружинників Ігоря і почоту Ольги, де поруч варязьких і словянські імена.

Але Р. Смаль-Стоцький у своїх міркуваннях добачувати в «русі» і «черні» протиставлення «русявих» герман і «чорних» словян сягає аж до ґотського панування на Україні. Його арґументи на обоснування його думки з сьогочасних українських народніх пісень про «чорні очі», «чорні брови», «чорні коси» — не витримують, коли візьмемо опис вигляду словян і антів Прокопія (около 490 — ок. 562), правного дорадника Велізарія, визначного полководця східньо-римського (византійського) цісаря Юстиніяна I (около 483-565): «Усі ці люди високі на зріст і надзвичайно сильні. Краска їхнього лиця не зовсім біла, волосся не русе і не переходить у чорне, а рудувате, і до того ж — в усах». Пізніші арабські вістки про північних людей — довгоногих русів можуть в однаковій мірі відноситися і до варягів і до словян. Сьогочасним українським дівочим «чорним косам» у народних піснях хоче Р. Смаль-Стоцький протиставити «ясні коси ґотських дів» у «слові о Полку Ігоря» з кінця XII ст. На жаль, у тексті цього твору немає натяку про «ясні коси» тільки натякається про ґотські дівиці ось так: «Готския красния діви воспіша на брезі синему морю, звонячи Руским златом; поють время Бусово». Не має цілком джерельних підстав Р. Смаль-Стоцький дошукуватися протиставлення панівної ґотської «русі» антській «черні» в IV ст.; хвилева перемога ґотів над антами і розпяття антського короля Боза та 70-ох його старших ґотами могли тільки залишити в словян — антів традицію про ґотів як мучителів, а не як ідеал панівної верстви. Висновки Р. Смаль-Стоцького, що в ґотській добі в початках словянської історії сформувалося слово «русь» для означення блондинів — ґотів та зіллялося із зісловянщеною формою фінського «Руотсі» з приходом до Східньої Европи нових завойовників — варязьких вікінґів, не є історичними джерелами обосновані.

Випроваджування Р. Смаль-Стоцького словянських імен «Володимир» і «Ярослав» від германських: «Вальдемар» і «Яріслейф» є цілком хибне. Тут пригадую доповідь одного нашого філолога (не подаю імени, тому що він не перебуває в Америці, але серед слухачів його доповіді були директор Бібліотеки НТШ у Львові Вол. Дорошенко, директор II-гої української гімназії у

Львові Вол. Радзикевич та здається, директор Історично-Археологічного Музею др. Я. Пастернак, що живуть тепер в Америці) в одній нашій культурній установі у Львові в осені 1943 р. про його проєкт поділу історії української літератури на періоди, при чому перший період до князювання Ярослава Мудрого включно назвав він «варязьким», не маючи ні одної письменної варязької памятки в українській літературі того часу. Тогочасний сеніор українських істориків, сьогодні пок. др. Мирон Кордуба, б. професор варшавського університету, заявив у дискусії, що це вже навіть не становище норманістів, які виводять початки києво-руської держави від варяг, а хіба слід назвати доповідача про-про-норманістом. Це означення Кордуби слід віднести і до Р. Смаль-Стоцького і до Н. Полонської-Василенко, що в «Енциклопедії Українознавства» (І, 6, с. 418) пише, що «за Ярослава київська держава остаточно оформлюється як словянська; варязький вплив обмежується варязькою дружиною», але вище (с. 414) вона признає, що «варязькі князі застали на Україні вже готовий державний племінний лад, і незабаром варязькі елементи почали асимілюватися з місцевими, як то було у Франції, Англії, Сицилії, тощо. До варязької дружини стали входити місцеві люди, і в списках дружинників Ігоря та почоту Ольги є словянські імена (Володимир, Предислав та ін.). При дворі Ольги згадується Милуша, що стала однією з жінок Святослава і матірю Володимира, її батько Малк Любчанин, Імена Святослава, Ярополка, Володимира свідчать про перемогу словянської стихії в княжій родині. Збереглося віче, як орган місцевої людности. Поволі вищі дружинники зливалися з «луччими людьми» місцевого походження, і вікінґи, які наводили жах на Західну Европу своїми грабунками, позначили своє князювання на Україні укладенням корисних торговельних договорів та дипломатичними стосунками з різними країнами». Це правильно, але з поправкою, що варязькі дружинники зливалися з місцевими не повільніше від князів, які вже в народженому на Україні поколінню були словянами (Ігор міг прийти з батьком Рюриком ще з Скандинавії, але народжений на Україні Святослав був словянином). Це саме перечить варязький характер києворуської держави в часах Святослава І, Ярослава І, Володимира Великого і Ярослава Мудрого.

При застанові над повстанням назви «Біла Русь» Р. Смаль-Стоцький не бере під увагу інше її первісне значення, — називання московського царя «білим руським царем», та вживання назви «білоруське письмо» для списків московських звідомлень про козацьку Україну в XVII ст. Наведені ним арґументи щодо протиставлення Білої і Чорної Русі, подібно як і опрокидувані ним арґументи Е. Ф. Карського, залишаються далі дискусійними. Розглядаючи проблеми, які виникають з його виияснювання, сам Р. Смаль-Стоцький наводить джерельні вістки і етимологічне вияснювання старої латинської назви словян «венери» американським славістом С. Г. Кроссом, що доводять існування блондинів поміж первісними словянами. Він старається це опрокинути паралельними аналогіями: білі і чорні угри, білі і чорні болгари, які одначе не обосновують його твердження про панування ґотських блондинів над чорними словянами, тільки навпаки ці приклади можна вжити радше для опрокинення його твердження.

З проблемою варягів в українській історії вяжеться розвідка нашого фахового археолога д-ра Ярослава Пастернака про Літописний город Плісneськ біля нинішнього села Підгорці к. Олеська (раніше золочівського повіту, тепер олеського району львівської області) за дотеперішньою літературою і переведеними ним літом 1940 р. у приявности вбитого злочинною рукою на скитальщині проф. В. П. Петрова розкопками городища. Висновок дослідів д-ра Пастернака такі: «Плісneське городище сягає своїми початками кінця IX або першої половини X ст. і через це є найстаршим досі досліджуваним городищем у Галичині. Його основниками та першими власниками були по всякій правдоподібності шведські варяги, бо в обох подвійних могилах на Плісneську були поховані варязькі бояри чи багаті купці. На це вказує варязький похороннний обряд (чоловік із жінкою, золоті бляшки в роті) та в злуці з цим і мечі . . . Ці варяги приїхали, очевидно, з думкою поселитися на пригожому місці і тому привезли з собою із своїх купецьких факторій між прибалтійськими словянами тамошніх словянських ремісників. Між ними були й ганчарі, які тут на місці робили глиняний посуд та прикрашували його на свій лад . . . На Плісneському городищі варяги держалися досить довго. На це вказує молодший меч з другої подвійної могили. Він, щоправда, не є чисто варязького типу, але такий самий похоронний обряд, який ми бачили і в могилі з старшим варязьким мечем, виразно вказує на те, що й у другій подвійній могилі був похований варязький боярин з жінкою. Молодший вік цієї могили засвідчує й факт, що на шиї у жінки був бронзовий складаний хрестик - енколпіон уже словяно - візантійського типу . . . На довший побут варягів на плісneському городищі вказують теж гончарські знаки, що імітують павутину на донцях посуду, точеного вже на гончарському колі, Тому, що вони досі не знані з інших галицьких городищ, треба прийняти, що їх робили далі західно-словянські гончарі, спроваджені на Плісneсько в XI ст. його варязькими власниками, нащадки яких не поривали своїх звязків з північчю тим самим шляхом мабуть аж до XII ст. І тут природно насувається питання, яким саме шляхом міг приїхати до Галичини варязький основник плісneського городища». Відповідь на це знаходить д-р Пастернак на карті в німецькій книжці Г. Еніхена «Вікінґи в області Висли і Одри» (Ляйпціґ 1938). З цієї карти д-рові Пастернакові «ясно виходить, що шуканий ним шлях міг вести, за нинішним станом знаходів, лише через Шлезьк вздовж Одри. Це підкреслює ще більше карта знахідок варязьго типу на Шлезьку, складена К. Лянґенгаймом при його статті про «Значіння вікінґів для ранньої історії Шлезька» в німецькому бреслявському (вроцлавському) журналі «Альтшлезіен» (1936, VI, 2). На основі цих двох німецьких карт д-р Пастернак міркує далі сам: «З горішнього бігу Одри він міг переходити на горішний біг Висли

і йти далі на схід прастарим доісторичним шляхом до устя Сяну і звідтілял здовж Сяну на територію галицьких князівств. Коли приймемо за Р. Якимовичем, що розносниками куфійських монет на східній Европі були варяги, тоді на цей шлях вказує також скарб таких монет (700 самонідських діґремів), найдений у 1849 р. в Перемишлі. Твердження Р. Екбльома, що такий шлях міг вести вздовж Висли, Бугу й Дністра, не має ще досі археологічних доказів... Певних слідів сталого побуту варягів у Галичині поза Плісneськом, властиво, ще нема. Бронзове закінчення піхви варязького меча з Звенигороду може походити з купленого меча, і тільки у м. Варяхі біля Сокаля могли жити колись варяги, але це мусіло б бути щойно доказане археологічними знахідками. А чи можна назву села Ясманичі біля Перемишля виводити від старо-нордійського слова аксман (пірат, варяг), як це роблять М. Фасмер та Р. Екбльом, це вже діло топономастики... В загальному дали дотеперішні розкопи на городищі «Плісneсько» єдині досі докази культурних звязків Галичини з північно-західною Европою — з надбалтійськими словянами — та з шведськими варягами — вже в ранньо-історичну добу«.

Обговорюючи загально «Науковий Збірник Українського Вільного Університету в Мюнхені» (V, 1948), в якому була надрукована розвідка д-ра Пастернака про Плісneсько, я зазначив, що наш археолог «забув, що були це часи припливу варягів до Києва шляхом «із варяг у греки», тобто з Балтійського моря понад Великий Новгород до Дніпра, яким діставалися до Києва, звідки їх князі висилали на підбій дооколичних словянських племен; Плісneськ був у водній області Дніпра (через Припять-Стир) — («Свобода» з 22 серпня 1950 р. ч. 194). У відповіді написав мені д-р Пастернак («Свобода» з 19 жовтня 1950 ч. 243): «що для хоч приблизно повної розвязки проблеми варягів в Україні, яка є така стара, як і сама писана історія України, треба пробобити ще цілу низку важливих питань, тісно повязаних з історією політичнинх, торговельних та культурних відносин в Україні в ранній княжій добі, спираючись на останніх досягненнях дотичних наук. Самі знані вже здавна літописні відомості, нераз суб'єктивно представлені та тенденційно насвітлені тут ніяк вже не вистачають. — Одним із цих питань є справа устійнення шляхів варязьких торговельно-грабіжницьких виправ по широких просторах Европи та Атлантійського океану. Історичних відомостей про ці шляхи, до яких належить теж загально знана літописна згадка про шлях «із варяг у греки» ... є дуже мало, і реконструувати ці шляхи приходиться тепер картографічним методом на підставі розміщення археологічних знаходів варязького типу в терені.

В той спосіб можна було ствердити, що перший варязький шлях, що проходив східною Европою з півночі на південь, йшов з перших варязьких колоній у Старій Ладозі та Новгороді долі Волгою до надволжанських та надкамських болгар, а там в Каспійське озеро і вздовж його західних берегів в Арабію (Багдад). Цей балтійсько-каспійський шлях є доказаний великою кількістю археологічних знаходів вздовж Волги. В Нижньому Новгороді він роздвоювався і західня його віднога вела вздовж ріки Оки й її південних допливів до хозарів на Дону. — Як літописні угри, що прийшли тоді в південно-східню Европу, перервали варягам ці догідні шляхи, вони перевели свої човни на води Дніпра, здобули прастарий Київ, що — за археологічними даними — був важним торговельним центром вже в перших століттях по Хр. і так створили водний шлях «із варяг у греки», доказаниñ теж великою кількістю археологічних знаходів. Цей шлях мав два вихідні пункти: один у Старій Ладозі, звідкіля варязькі човни діставалися через Ільменське озеро й р. Ловаттю в річище Дніпра, а другий в Ризькому заливі Балтійського моря, звідкіля можна було горі Двиною та її південним допливами дістатися на води Дніпра. Одна і друга віднога є позначена великим числом знаходів варязького типу та арабських, німецьких та англійських монет з X—XI ст. Нема одначе ще жадного археологічного доказу на те, щоби в тих часах, вздовж Припяті та Стиру, як хоче д-р Андрусяк, провадив якийсь водний шлях з Києва до Плісneська».

До цих завваг д-ра Пастернака зазначу, що при розгляді проблеми варягів на Україні, краще вже триматися вісток нашого початкового літопису, який складався в часі, коли вже не було приплив́ів варягів на Україну й писав на основі недавньої традиції, але не було якогось політичного впливу, що велів-би нашим літописцям тенденційно переборщувати ролю варягів у нашій історії. Натомість слід критично ставитися до виданої Українською Академією Наук у Києві в 1928 р. праці росіянина П. Смірнова про «Волзький шлях і стародавні Руси» на основі туманних арабських вісток про Русів на Волзі від VIII ст. В цих арабських вістках є нераз казочні відомості, раз вони утотожнюють русів із словянами, раз протиставлять, в деяких арабських джерелах є словяни утотожнені з іншими блондинами, а навіть з кавказькими племенами; є фантастичні описи нібито словянських святинь в дійсности кавказьких. З деяких арабських вісток виходить, що «ельрус» це взагалі північний довгоногий нарід. Тимто слушно відмітив славіст Олександер Брюкнер, що при основних дослідах арабські джерела заводять. З інформації старшого від д-ра Пастернака (його професора) нашого археолога Вадима Щербаківського відомо, що російський ґраф Уваров призначив премії для тих своїх земляків, які доведуть археологічними нахідками старшу московську культуру від української; нічого не вийшло, бо старші нахідки на московщині були ні варязькі ні словянські, тільки фінські. Це вистачає, щоб опрокинути погляд д-ра Пастернака про «старший варязький волзький шлях» від шляху Нева - Ладога - Волхва - Ільмен - Лопать - Дніпро. Я не писав, що Плісneськ лежав у водній області Дніпра (через Припять - Стир). Тому, що річкова комунікація в цих часах була легшою від сухопутніх шляхів, то без сумніву з Києва до Плісneська найскорше можна було дістатися човном згаданими річками; на це непотрібні аж археологічні нахідки. Зазначена на історичній карті Галичини в княжих часах проф. Ізидором Шараневичем оселя Пере-

волочна у верхах Стиру (його притоки Радославки) вказує, що в околицях Пліснеська переволічено човни на «волоках» від Стиру до Буга і Серету. Але варяги не зявилися в Пліснеську припадково; вони могли зявитися вперше за Олега Віщого, покоряючи волинян під його владу (кінець IX початки X ст.), а певно проходили через Пліснеськ, коли Володимир Великий йшов у 981 р. на Перемишль і Червень. Коли польський король Болеслав Хоробрий зайняв у 1018 р. Червенські городи (пізніші белзька і холмська земля), то Пліснеськ став граничним городом держави Ярослава Мудрого в 1018—30 рр. і там мусіла бути певно варязька залога. Хрестик-енколпіон словяно-візантійського типу в молодшій варязькій могилі наглядно вказує що вона з цих часів Ярослава Мудрого. Очевидно в Перемишлі були варяги в 981 р. Сам д-р Пастернак не має ніяких археологічниних находок на поведення варязького шляху від Одри верхньою Вислою до Сяну. Чогож мали приїхати до Пліснеська варязькі пірати з Йомсбурґу на острові Воліна при впаді Одри до Балтійського моря, що своїми нападками вздовж цієї ріки дошкулювали надодренським словянам. До своєї попередньої остороги, що «до німецьких і польських дослідників, які страються виказати звязок Західньої України з областю Висли в праісторії, слід ставитися критично, бо це часи, з яких ляконічні вістки маємо про цей простір в історичних джерелах, що одначе мовчать про шлях варягів Одрою та Вислою» мушу піля провірення обоснування д-ра Пастернака справити в тому напрямі, що він сам уроїв цей звязок, маючи тільки німецьку літературу про вікінґів в області Одри і Висли. В своїй статті «Варяги в Україні» він знов без археологічних находок комбінує варязький шлях від Одри Вислою до Судомира і далі горі Сяном в сторону галицьких княжих столиць, де знаходи варязького типу маємо досі з Валяви біля Перемишля, Звенигороду і старого Галича. З котрого саме з цих городів варяги прийшли на місце будучого Пліснеська сьогодні, на підставі археологічних находів годі ще сказати, але більша кількість варязьких предметів у старому Галичі, чим у Звенигороді каже здогадуватися, що вони дісталися туди з Галича, звідкіля шлях провадив, в часах панування династії Романовичів, попри Пліснесько до Володимира Волинського». Отже д-р Пастернак ставить ближче до IX—X ст. часи Романовичів у XIII ст. ніж часи Володимира Великого і Ярослава Мудрого в X—XI ст. і немає ніяких сумнівів, що варяги з дружин названих великих київських князів зайшли не тільки до Пліснеська, але й до Галича, Звенигорода і Перемишля, в околиці якого залишилися по них знаходи в Валяві.

Щодо моєї завваги, що західно-словянська посуда могла дістатися до Пліснеська шляхом торгівлі, д-р Пастернак уважає, «що простим кухонним і столовим глиняним посудом ніхто в давнину не торгував, бо це ніяк не оплачувалося. Предметом експорту були тільки дорогоцінні керамічні вироби, як ось грецькі мальовані вази чи римська терракота «терра сіґіллята». Тимто й грубої роботи кераміка, викопана мною (тобто Пастернаком) у великій кількості зі спідньої частини культурної верстви на Пліснеську, була безсумнівно вироблена на місці, на городищі. Прикметна її орнаментика, не знайдена ще ніде досі на українських землях, вказує теж безсумнівно — на надбалтійських західно-словянських ганчарів, мабуть з племени Вільці, які ліпили цю кераміку в руках, ще без ганчарського кола, на місці на Пліснеську. Самих ганчарів з-над Балтійського моря вже хіба ніхто не спроваджував, так, що їх могли привести туди зі собою одні тільки варяги, в руках яких була торгівля між надбалтійськими словянами, зокрема в доріччі Одри. Тимто ці варяги й не могли бути дружинниками київських князів, висланими на підбій до Галичини. Вони не були теж «здогадними», але справжніми варягами. На це вказує ... виразно ... варязький похоронний обряд (чоловік з жінкою, золоті бляшки в роті), зовсім чужий на Україні, та в злуці з цим і варязька зброя».

Чи при археологічних нахідках — людських кістяках краще вживати «згаданий», чи «справжній» — про це хай рішать інші археологи. Все-ж таки більше правдоподібний мій здогад, що ці варяги могли бути дружинниками київських князів, бо звязок Пліснеська з Києвом крім історичних вісток, спільної водної області, вище згаданого із розвідки д-ром Пастернаком бронзового хрестика словяно-візантійського типу, ще й фраґменти цегляних плиток, прикрашені рослини та геометричним орнаментом, знайдені крім Пліснеська ще й в городиці Білгород коло Києва на колишньому шляху з Києва через Житомир і Галич, чи нахідки, що звязують Пліснеськ з іншими українськими місцевостями як Мукиня біля Ярослава та Луцьк, Пересопниця, Горохів і Старий Жуків на Волині. З виводів д-ра Пастернака приймаю тільки те, що ліплена вільноруч кераміка із спідньої частини культурної верстви на «дитинці» була виконувана на місці, а не спроваджувана шляхом торгівлі.

Але ніяк не можна погодитися із спровадженням словянських ганчарів з над Одри варягами. «В руках» йомсбурських варягів, названих у польській історичній літературі «збуями з Йомсбурґу» була не стільки «торгівля надбалтійських і надодренських словян». Чому д-р Пастернак при розгляді звязків Пліснеська з західніми словянами, не взяв під увагу того, що він сам пише в своїх «найновіших археологічних відомостях з праісторії України» п. н. «Україна на заранні історії» (в доповненні до перевиданої в Вінніпезі Іваном Тиктором «Великої Історії України» проф. Івана Крипякевича і Миколи Голубця (1948, с. 937) про прихід до Галичини над Дністер західніх словян (за Л. Козловським). Проф. Володимир Січинський (Назва України, Авґсбурґ 1948, с. 23—25) звернув увагу на схожість топографічних назв західно-словянських племен укранів, вільців, радаритів і абодритів з українськими такими як: Волині (Волін), Свинне, Унів (Унов), Любомль (Любомин), Коширськ (Кошеров), Столпе, Турів, Росток, Буків, Тетерів (Тетеров), Берлин й інші. Що до надбужського Волиня, то д-р Пастернак (ВІУ, 937) пише, що час оснування цієї первісної столиці волинської землі, на якій лежав і Пліснеськ «ще не відомий, а добуті пробними розкопками на йому археологічні матеріяли не сягають поза X ст. взад». А далі д-р Пастернак (с. 939)

пише: «На західно-укр. землях не знаємо досі ні одного городища з доби мандрівок народів, а прим. городище «Пліснесько» було, за останніми дослідами (Я. Пастернак), засноване тільки в 10 ст.».

В своїй доповіді про «Трипільську культуру на Україні» на Археологічному Конґресі в Торонті (Канада) д-р Пастернак («Свобода» з 16 січня 1951 р. ч. 12) підкреслив, що населення України в III—II тисячліттю до Христа могло виконувати розписний орнамент на вироблюваних керамічних виробах та «відомі з деяких країн (Мала Азія, Персія) аналогії до мальованого орнаменту вказують, так сказати б на мистецьку моду в тих часах, і не є доказом посторонніх культурних впливів». Чи-ж словянське населення над Бугом 3 тисячі літ пізніше від «трипільців» уважає д-р Пастернак» слабше умово розвинене, щоб воно без посторонніх впливів, хочби й близько спорідненних з ним надодренських вільців, не могло ліпити вільноруч кераміку.

Як історик княжої доби вважаю археологію княжих часів помічною наукою до історичних дослідів. Не можна археологічними нахідками заперечувати певних літописних вісток. Існування варязького шляху вздовж Одри не має ніякого звязку з варягами на Україні. Хоч літописні вістки не поінформували д-ра Пастернака про будову катедри в Галичі, але з них довідався він про існування галицьких князів, з яких одному, а саме Ярославові Осьмомислові як основникові окремого галицького єпископства приписав він теж здогадану будову катедри в Галичі. З моїх історичних завваг щодо цієї катедри д-р Пастернак радо користав і навіть просив мене переглянути перед друком свою працю про «Старий Галич» (Краків-Львів, 1944). Тепер дивно мені, що д-р Пастернак пише, що мої «закиди ... критика — історика вийшла з незнання археологічних матеріялів (хіба тих, яких і він не знає, бо немає археологічних матеріялів на варязький шлях з над Одри над К и с а н ь) та методів праці (головно стратиграфії!?), що їх кожна наука—тут археологія й історія — виробила окремо для себе». Але зазначу, що ні історик, ні археолог не може будувати на фантазії «стратиграфічний» шлях варягів з над Одри до Плісненська. Але й Пастернак погоджується, що моя «не фахова», в його розумінні, але обоснована відомими мені археологічними й історичними матеріялами логічно сформульована критика «спонукує до більш всебічного розглянення справи, до посилення праці в деяких напрямках та до більшої самокритики. На цьому полягає ввесь прогрес в науці і тому критикам все належить подяка за рецензії, якщо вони ... зроблені в доброму намірі якнебудь причинитися до розвязки наукової проблеми».

Кінцева моя думка: що варяги не могли відіграти в Плісненьку більшої ролі як у Києві; навіть, якщо великий київський князь поручив свому дружинникові варягові будувати Плісненьке городовище, могла помагати йому тільки невелика кількість його земляків-варягів, основну працю виконували місцеві словяни. Останні виробляли свою первісну посуду вільноруч, подібно як їхні брати над Одрою; правдоподібно, що таке просте ремесло виплекали словяни без постороннього впливу ще перед своїм розселенням і не забули його, коли осіли на Волині, доки згодом не удосконалили. Хай отже д-р Пастернак ще раз провірить, чи його археологічні знаходи противорічать цьому поглядові. Не слід перебільшувати ролі варягів в українській історії більше, як подають наші літописні вістки, бо це не відповідає історичній правді. Археологічні знахідки потверджують тільки літописні вістки, але не доводять варягів до Західньої України з над Одри.

Ст. Килимник

Державне і громадське життя Гетьманщини за гетьмана Івана Мазепи

ВСТУП. ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Після революції 1648 року, по звільненні від польської влади, усталилась нова Козацька Держава — Гетьманщина, автономна по формі і суверенна за змістом.

Гетьман Богдан Хмельницький 1654 року в Переяславі підписав з Москвою умову, як рівний з рівним і умова являла лише **«взаємний оборонний союз»**, без права Москви втручатися у внутрішні справи суверенної Держави — України.

Умова підтвердила: права й вольності всіх станів в Україні; гетьмана вибирає військо, — вільний вибір, без втручання Москви; головні уряди й посади в Україні — суди козацькі, міські уряди, тощо — виборні; гетьман і Військо Запорізьке — мають вільні і ні від кого незалежні зносини з іноземними державами — приймають посольства і відряджають свої; військо козацького має бути 60 тисяч в Україні; податки в Україні збирає український уряд, ними сам і розпоряджає; залишається давніший поділ населення України на стани з усіми їх привілеями й правами. Україна має свій уряд, свою монету і є цілком суверенною державою; Українська Православна Церква залишається автономною й під зверхністю Царгородського Вселенського Патріярха.

П р и м і т к а: погляди в минулому істориків на цей союз з Москвою поділилися: одні трактують цей союз, як персональну умову, други — реальну, треті, як конфедерацію; переважаючі думки — васальство або протектор.

Правда, до статтей внесено, що Москва матиме в Києві свого воєводу з військовою залогою.

До складу тодішньої Козацької Держави — Гетьманщини — входила Наддніпрянщина, Чернігівщина, Полтавщина, Київщина, частина Поділля та Волині. Решту українських земель — Волинь, Поділля, Галичину, Холмщину й частину Білорусі — Хмельницькому не пощастило втримати, хоч ці землі займав Хмельницький декілька раз і вони прагнули під його владу та намагався завести в себе козацький лад. До складу Козацької Держави входило й глибоко демократичне Запоріжжя, «як держава в державі, з своїми окремими законами, звичаями, традиціями» [1]). Запоріжжя займало нинішню Дніпропетровщину (кол. Катеринославщину), добру частину Херсонщини, пізніше окраїни Таврії та Харківщини.

Державно-правний лад Гетьманщини зберігла після Переяславської Умови понад сто літ у складі Московської держави. Звичайно, щодалі то з більшими змінами й обмеженнями, в бік зменшення автономних прав Украни — Гетьманщини, згідно умов підписаних Москвою при обрані нових гетьманів. Після Андрусівського миру — 1669 р. «Глухівська Умова» гетьмана Дамяна Многогрішного: 1672 р. — «Конотопська Умова» гетьмана Самойловича, — і ,врешті, 1678 р.— «Коломацька Умова» гетьмана Івана Мазепи. Цими умовами — «Статтями», що нормували взаємини між Гетьманщиною та Москвою, Москва поступово, але рішуче й послідовно «прибирає до рук Гетьманщину», все більше і більше звужуючи рамці, як попереду зазначено, автономії Гетьманщини, обмежуючи її державні права.

Для більшої ясності, бодай коротко зупинимось на змісті «Коломацьких Статтей», які «підтверджено «прежних» статтей Богдана Хмельницького, з їх загальною гарантією прав і вольностей Запорозького Війська».

1. Реєстр війська обмежено до 30.000; 2) Вибір і права гетьмана одмежено, — без згоди царя не можна було вибирати чи усунути гетьмана; 3) Гетьман без царської згоди не міг усунути генеральну старшину; 4) У судовій ділянці не вирішував Надзвичайний Військовий Суд, а гетьман мусів подавати цю справу цареві, а останній надзвичайному судові царства і конфіскував маєтності винних; 5) Цар затверджував гетьманські «пожалування»; «З волі царя» — надавалися привілеї і землі «заслуженій» старшині і т. д.

ПОЛІТИЧНИЙ І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ЛАД ГЕТЬМАНЩИНИ

Але, все таки, на чолі Гетьманщини стояв гетьман, що мав титул «Гетьман Війська Запорожзького», хоч і дуже залежний від Москви, але з владою конституційного монарха — суверенної держави, що правив Гетьманщиною на основі звичаєвого права і на основі згаданих вище «статтей».

Влада гетьмана в Україні могла бути ширшою чи вужчою в залежності від «гнучкости» та здібности його, в умінні увійти в довіря Москви, уникнути її підозрінь, а разом в умінні належно поставити себе на гетьманському троні, здобути авторитет та пошану, а разом і послух козацької старшини.

Таким гетьманом — сувереном і був Мазепа.

Але й спогаданих рис і властивостей було замало для гетьмана, бо іще треба було хитро і вміло координувати свої дії з діями Москви, що вела неймовірний наступ на автономні права України, та що з кожними новими виборами гетьмана — все більше й більше обрізувала його владу і намагалася узалежнити гетьмана і від себе і від козацької старшини.

Гетьманів спочатку обирала Козацька Рада (козаки і старшини — найвищий законодатний орган). До складу К. Р. не входили селяни, міщани та духовні. Лише, коли було велике невдоволення з гетьмана, збиралась Чорна Рада, до якої входили міщани й селяни.

Чорна Рада скидала одного гетьмана і вибирала другого.

Але ще з часів Хмельницького Козацька Рада почала відмирати, скликалась дуже рідко, а пізніше й зовсім не скликалась. Ролю Козацької Ради перебрала т. зв. Старшинська Рада, що скликалася частіше, вирішувала всі питання та виносила державні ухвали. На чолі Старшинської Ради стояв гетьман.

Існувала ще Гетьманська Рада, що складалася з Генеральної Старшини, полковників та сотників. Це був ближчий дорадчий орган гетьмана.

Старшинська Рада — своєрідний парлямент — скликалася кілька разів в рік, зокрема обовязково на Різдво, Великдень, Спаса і Новий Рік (хоч від Різдва до Нового Року лише кілька днів).

Пізніше всі ці функції верховної влади перебирає **Генеральна Рада.** А функції мала такі: законодатні, адміністративні, судові; обирала гетьмана, козацьку старшину; вирішувала справи війни і миру; укладала договори з чужоземними державами; мала право суду над гетьманом і старшиною.

При гетьмані Мазепі функції Генеральної Ради дуже зменшилися.

Влада гетьмана, як голови Козацької Держави, була обмежена лише під час Сесії Генеральної Ради. Поза Сесією гетьман був необмеженим сувереном — господарем держави.

Писаної конституції Гетьманщина не мала. Пізніше таку конституцію на еміграції написав Орлик — «Орликова Конституція», але в життя вона, як видно, не ввійшла.

Виконна Влада. Козацька Держава зберігла до кінця свій цілком військовий характер, а тому й виконна влада була в руках військових. Військовий Уряд — Гетьманська старшина на чолі з гетьманом. Генеральна Старшина — це на сучасну мову кабінет міністрів.

Генеральний писар — «канцлер» — очолював державну канцелярію, відав іноземно-державними справами, і відповідав сучасному прем'єру та міністру закордонних справ.

Обозний — відав артилерією, дислокацією війська, квартирами та постачанням — це відповідає тепер міністрові військовому.

Судді — їх було два — відали вони юридичною справою: вирішували судові державні спра-

---

[1]) Про це докладно буде подано пізніше.

ви, цивільні та карні; керували — контролювали полкові та сотенні суди. Ознакою їх влади була «судова ліска», — «пугостина» — це відповідало міністру юстиції.

Іще було два генеральних осавули, хорунжий та бунчужні. Ці останні складали наче прибічний штаб гетьмана — допомагали гетьманові у військових справах і виконували важливі доручення. Пізніше, у XVIII ст. були ще т. зв. підскарбії — підскарбій відав прибутками і витратами держави й відповідав за державну скарбницю — це міністр фінансів.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОДІЛ ГЕТЬМАНЩИНИ

За військовим принципом і територія України була поділена на полки. При гетьмані Хмельницькому було 16 полків, а при гетьмані Мазепі — 10.

Гетьманщина - Лівобережжя ділилося на 10 полків (округ, повітів), а саме: Стародубський, Ніженський, Чернігівський, Київський, територійно на правім березі Дніпра, Прилуцький, Переяславський, Лубенський, Гадяцький, Миргородський і Полтавський.

Полковник [2]) був не лише командантом полку, але й начальником та адміністратором округи (близько губернії). При полковникові був військовий штаб полку в полковому місті. Цей штаб— управа — полкова канцелярія, як і управа-уряд гетьманський, складалася з полкового писаря, полкового обозного, полкового судді, «бунчукові» та «значкові товариші». Ці останні — дорадники полковника, та виконавці особливих доручень.

Усі міста, за винятком тих, що користувалися з Маґдебурґського права — містечка, села й слободи — підлягали полковій управі.

Полк мав у свойому складі від 10 до 20 сотень. Полкові території поділялись на сотні з управою в сотенних містах. На чолі сотні ,стояв сотник, що керував і сотнею і сотенною територією. Він також був і суддею. Сотенна управа була подібна до полкової тільки без судді, звичайно, з відповідно вужчою компетенцією.

Уся адмністрація одержувала платню та рангові землі. У Гетьманщині були землі, що приділялися на час служби. В Польщі вони звалися «королівщинами».

Гетьман одержував 1000 зол. червоних та великі рангові маєтності «на булаву», від 1662 року призначені були гадяцькі маєтності, потім Шептаківська волость, з часів Самойловича — Почеп. За часів Мазепи рангові маєтності «на булаву» значно збільшилися у різних місцевостях.

Генеральна старшина також мала грошове утримання плюс рангові маєтності. Як приклад: генеральний писар одержував 1000 польських злотих, судді по 300 і т. д.

Спочатку, як правило, гетьмана обирали на Козацькій Раді, потім на Старшинській Раді; полковників обирала полкова Рада; сотників — сотенна. Пізніше, з наступом Москви на демократизм і суверенність гетьманщини — полковників, сотників та суддів — призначалося за згодою царя.

[2]) У нашому розумінні генерал. Генеральських рангів в Гетьманщині не було. Відповідав їм ранг полковника.

ВІЙСЬКО

Старшина. Як зазначено вже було в попередніх розділах монографії, Мазепа вважався старшинським гетьманом, як і його попередники. Але погляди Мазепи на старшину були відмінні від попередників.

Ставлення Мазепи до старшини пояснюється не персональними симпатіями і не спірними економічними інтересами, а це випливало зі світогляду Мазепи. Гетьман Мазепа вважав, що основною керівною й творчою верствою козацької держави — гетьманщини мусить бути еліта-старшина, багата, висококультурна, освічена, соціяльно сильна. На цю верству покладав гетьман Мазепа провід державний, військовий та інтелектуальний.

Ось цим пояснюється те, що Мазепа скріпив старшинську верству в державі, дбав про її економічний, культурний, освітній та соціяльно-незалежний стан.

Спочатку козацька старшина себе виправдувала, бо через вибори виділялася (приходила до влади) талановитіша, освічена, заслужена, хоробра старшина. Пізніше, коли старшина призначалася, робила кар'єру — вона досягла значних і відповідальних постів не за здібностями й заслугами, а за протекцією, знайомством, родинними традиціями, «вигодами».

Старшинська верства з'являється іще у часи Хмельницького, коли була видалена з України польська шляхта. Ця верства зміцнювалася і укорінювалася в Україні протягом доби гетьманату. За часів Мазепи уже бачимо значну старшинську еліту, такі родини: Вуяхевичі, Кочубеї, Іскри, Скоропадські, Лизогуби, Безбородьки, Дунін-Борковські, Милорадовичі, Полуботки, Апостол, Прокопович, Ломиковський і багато других глибоких патріотів України.

Військо. Регулярного війська в Україні після «Переяславської умови» змаліло з 60 тисяч до 30.000 тисяч реєстрових і городових козаків. Крімі цього, починаючи з гетьмана Самойловича, було наймане військо: охорона гетьмана та генеральної старшини — «сердюки» і т. зв. «компанійці». В додаток іще надсилала Москва своє військо в Україну під претекстом «охоронний полк гетьмана».

За Мазепи, крім 30.000 городових козаків, було іще 5 полків піших сердюків, 5 полків кінних компанійців (по 600—1000 було люду в полку), команда з надвірної корогви та жолдацька рота, що несла сторожу при установах та при генеральній канцелярії.

Зброя у війську була така: а) мушкет і шабля для піхоти; б) списи і пистолі для кінних. Крім цього була і додаткова зброя, — келепи, кинджали та луки і інше.

Артилерії було порівняно з часами Хмельницького — менше. При Хмельницькому було 100 гармат, при Мазепі — близько цього. Постій гармат був: в Переяславі, Лохвиці, Ромнах і Батурині.

Флот був примітивний, але гетьман Мазепа побудував для Запоріжжя 1696—97 рр. 70 морських човнів.

Однорідний козацький одяг вперше застосовано в реєстровому війську: спочатку довгий до колін каптан, біля шиї викроєний, застібнутий густо ґудзиками на злуках, підперезаний мяким поясом, до якого була причеплена шабля; шапка була із звислим дном, обшита кожушком. Кольор мінявся різний. Пізніше носили жупани з поясами, на них кунтуші. Кольор був і темносиній, і червоний, і малиновий.

Військо Запорозьке було окремо й до складу городового козацтва не входило. За письмовою документацією посла німецького Рудольфа II — Еріха Лясоти (1594) на Запоріжжі було до 6000 війська. А вже на час «хотинської потреби» — було 14 козацьких полків по 1600—4000 козаків у кожному. У часи Мазепи Запоріжжя значно зросло.

Війська у Запоріжжі було 10—15 тисяч, ділилося це військо на 38 куренів; трохи пізніше територія поділялася на 8 паланок. Старшина була така: кошовий отаман, військовий суддя, осавул, писар, курінні отамани. В паланках: полковник, осавул, писар, підосавулій, підписарій.

Взаємини Мазепи з Запоріжжям були неприязні, не дивлячися на щедрі дарунки Мазепи. Запоріжжя хотіло бачити цілком демократичний лад в Україні, а на ці часи цього дотримати неможливо було; друге, Запоріжжя ненавиділо Москву і вбачало в гетьманах прихильників і слуг Москви... Приязні стосунки Запоріжжя з гетьманом Мазепою наладналися лише тоді, коли він порвав з Москвою.

Як ставився гетьман Мазепа до реєстрового козацтва?

Відповідь на це можемо знайти в універсалах Мазепи. Щоб не утруднювати читача, цитую витримки з універсала від 1691 року:

До полковників, обозних, суддів, осавулів, полкових сотників, отаманів, усього старшого і меншого полкового товариства, війтів, бурмістрів і всякого чину людей.

Гетьман повідомляє, що дійшло до його відома, що дехто із спогаданих...» з ласки Божої і монаршої і з респекту нашого рейментарського не оглядаються на тутешні малоросійські звичаї і на військові порядки, не так, як годилося б; вельми над міру обтяжають, а **козаків приневолюють у своє підданство.** Вони різними способами кривдять навіть такого козака, що здавна належить до військового реєстру і пильнує козацької служби, і оподатковують так, щоб його або силоміць з козацтва в мужицтво перетягнути, або цілком витиснути проч з маєтности, через многі козаки над право й вольності військові надзвичайної утерпіли тягости. Крім того землевласники розвідуються про панські давні ґрунта, полей, сіножаті, що за ляцької держави бували при двірцях, а від першої війни славної памяти гетьмана Хмельницького прийшли під область козацьку, сміють те від козаків віднімати і привертати під свою владу, що як проти військового права і проти самої слушности, так і проти волі нашої гетьманської діється. Бо ж чимнебудь з движимих і недвижимих дібр у перших роках війни Хмельницького все лицарство і війська Запорозького заволоділо, і що вже через так немало років утвердилося козацьким заживанням, з того жодна річ не повинна бути від козаків відбирана, тому, що ота війна Хмельницького була почата не з інших яких неуважних завзятостей, тільки за віру святу і за церкви благочестія східнього, які до римської унії насильно були потягані, як також і за вольності військові, які тяжким ярмом були притиснені. Тому гідні ці відважники того і тепер заживати, що їм тоді шаблею і кров'ю загорнулося в руки. А коли вони померли, то потомки їх на тому сидіти мають. А так, ми, гетьман, через цей наш універсал, як духовного чину просимо, так і світським особам приказуємо, аби власти своєї над маєтностями заживали мирне, так як малоросійський звичай, не чинячи жодних видуманих і непотрібних тяжкостей, а особливо, аби козаків, що здавна мешкають у цих маєтностях, жодною найменшою кривдою не дотикали і ґрунтів, якими вони здавна заволоділи, а які за польської держави були панськими, від них не важилися віднімати, хіба в такі панські давні ґрунти, які б стояли пусто і не були в козацькому поділі і заживанні, можна б нинішнім державцям огорнути своєю владою.»

Далі гетьман Мазепа забороняє категорично відбирати маєтности у козаків, нічим не обтяжувати, «на послушенство не поривати», щоб козаки, що є в реєстрі жили без «жодної турбації» в духовних та світських маєтностях, користуючись повними військовими правами та вольностями.

«...було б непристойно і несправедливо, коли б тих козаків, що живуть в якихнебудь маєтностях, а які одні по своїх предках, другі своїми відвагами і кривавими працями собі на вольності заробили під реґіментом нашим, приневолювано до підданських робіт і посполитих повинностей. І тому ж то хто небудь би з духовного чину чи світських осіб смів козаків у підданство приневолювати або їх кривдити і якимнебудь обтяженням обважувати, віднімати від них ґрунти, що здавна були в їх власті, або стискати їх з маєтностей, Ми, Гетьман, хочемо зверхністю нашою рейментарською боронити козаків і стати на відпір кожного противника... котрий би державець опирався, тому маєтности в обще військове владіння розкажем одбирати... А докладаємо тут і те, що як і козаків, які є в полковому реєстрі, від усяких податків і від посполитих повинностей боронимо і заховуємо їх при належних вольностях, так і посполитих тяглих людей у козацький реєстр приймати накажемо... І на тому є наша неодмінна гетьманська постанова...»

Гетьман наказує всім суворо доглядати, щоб цей універсал не був порушений:

«...про того аби нам давано незакрито знати, пильно і з великим потвердженням приказуємо і поручаємо всіх Господу Богу.»

Списки цього універсалу, що писані на ім'я Київського полковника К. Мокієвського та Ніжинського Степана Забіли збереглися цілком. А 1690 року (перед гетьманським універсалом) подібний універсал видав чернігівський полковник Яків Лизогуб.

Така політика по відношенні до козаків подиктована гетьману не лише тодішніми непри-

Павлина Різник

20 літ праці Українського Золотого Хреста

По короткому існуванні Української Держави 1918—1920 рр. та по її втраті в боротьбі із чотирьома наїздниками, учасники визвольних змагань не складають зброї... вони продовжують далі боротьбу за незалежність, головно підпільно.

Вони то дають почин Українській Військовій Організації (УВО), яка згодом перетворюється в ОУН, згуртувавши тут найбільш активний та патріотичний елемент українського народу.

Очевидно, боротьба за незалежність поширюється й прибирає дещо більш масовий характер, коли наїздники починають чимраз більш нахабно терором і переслідуваннями нищити тяжко добуті надбання політичного й культурного характеру, та плянують різними засобами й методами вбити бажання українського народу, жити вільним життям.

Тоді то відчувається брак запілля, що стало б моральною й фінансовою базою та яке могло б використувати акції на рідних землях для інформування чужинного світу про український нарід, його визвольну боротьбу та для поборювання наклепів на український визвольницький рух.

Безперечно, що українська еміґрація в Злучених Державах найкраще надавалася на таке запілля, бо вона була найчисельнішою та відносно найбагатшою, а Злучені Держави все найбільше розуміли й сприяли незалежницьким змаганням поневолених народів.

Тому то до Злучених Держав Америки вибирається голова Проводу ОУН полк. Євген Коновалець. В роках 1928-го і 1929-го відвідує він більші скупчення американських ураїнців та старається защепити тут ідею, що американські українці повинні більш активно приходити з допомогою визвольним змаганням українському народу так, як це робили еміґранти інших народів.

Посіяне зерно впало на пригожу почву, бо американські українці ще добре памятали переслідування, знущання й використовування українського народу займанцями українських земель і по своїй можности вже помагали розбудові культурно-освітнього й господарського життя своїх односельчан і тому не було тяжко їм зрозуміти й відчути, що приходить момент, коли вони мусять організовано й масово приходити із допомогою визвольній боротьбі цілого свого народу.

Для допомоги визвольній боротьбі за ініціятивою полк. Є. Коновальця повстає Організація Державного Відродження України (ОДВУ) в Америці, що скоро здобуває піддержку широкого загалу американських українців у своїх акціях. Вона морально й матеріяльно помагає Організації Українських Націоналістів вести й поширювати визвольні змагання українського народу на Рідних Землях.

А ворожий терор не вгавав. Із українських земель нісся плач і стогін українських матерей і сестер, синів і братів, яких вішано, розстрілювано, засилано на Сибір, чи заповнювано ними тюрми.

Чи могло мовчати американське-українське жіноцтво й байдуже приглядатися недолі своїх кровних сестер і братів. Певно, що ні! Але, щоб можна було приходити їм із належною поміччю, моральною й матеріяльною, то до цього жіноцтво мусіло стати в організовані лави. Не було в цей час відповідної жіночої організації, що могла б і хотіла б перебрати на себе ділянку гуманітарно-допомогової праці.

До праці голоситься патріотичне жіноцтво, що в цей час належало до відділів ОДВУ.

1931 рік можна вважати роком започаткування допомогових акцій жіноцтва ОДВУ, між передовим активом якого жевріє вже в той час ідея створення Українського Червоного Хреста, як найкращого способу згуртування українського жіноцтва й успішної праці для гуманітарних цілей українського народу та на підготову вишколення сестер милосерця на час зриву чи війни українського народу за незалежність.

Та аж 1933 року цю ідею вдалося здійснити. За ініціятивою тих же передових членкинь ОДВУ скликається в Ню Йорку велике жіноче віче в дні 2-го червня, на яке масово являється жіноцтво не лише Ню Йорку, але й поблизьких місцевостей. Віче це скликано із виразною ціллю — створення Українського Червоного Хреста ОДВУ та зорганізування українського жіноцтва, щоб і воно включилося в акцію допомоги визвольній боротьбі.

І швидко приймається ідея творення відділів чи секцій Укр. Чер. Хреста ОДВУ. Організація зростає. Ведеться живу акцію за основуванням нових відділів УЧХ в околиці Ню Йорку й дальших громадах.

Від самих початків створення УЧХ Центральна Управа ОДВУ допомагає творенні нових відділів УЧХ. Висилає вона спеціяльного обіжника, де зазивається жінок, що належать до ОДВУ, щоб вони організували себе в осібні секції чи відділи Українського Червоного Хреста ОДВУ. Також Централя ОДВУ назначує п. Анну Гладун референткою УЧХ і приймає її до складу Центральної Управи ОДВУ.

Найбільш активними в організуванні нових відділів УЧХ є цей час були Анна Гладун, Анна Середа, Мавія Лехицька, Марія Близнак та багато інших. Їхнім стараннням та поїздкам треба завдячувати постійний ріст організації, так, що вже в 1935-тім році наша організація начисляла 12 активних відділів в таких громадах: Ню Йорк, Ню

Державне і громадське життя Гетьманщини за гетьмана Івана Мазепи

язними, а то й ворожими, взаєминами між козаками та старшиною, але ще і тим, що гетьман вважав за слушне опертися на війську, як в боротьбі з козацькою сторшиною, так і в боротьбі з Москвою. Цим універсалом, гетьман Мазепа привертає до себе козацьке військо.

(Далі буде).

Джерзі, Гартфорд, Ню Брітон, Бриджпорт, Пасейк, Ню Гейвен, Алентавн, Клівленд, Шікаго, Норвич та ще другий відділ у Шікаго.

У початках діяльність відділів обмежувалася до відділових сходин, влаштовування концертів, представлень, докладів та збирання датків на визвольну боротьбу. Аж весною 1935-го року Укр. Чер. Хрест ОДВУ провадить уже самий — кампанію допомогти голодуючим українцям.

Заклик у цій справі появляється в українській і американській пресі й із нього широкий загал запізнається із завданням нашої організації, Вони були:

«Скріплювати народне завзяття, піднімати на духу зневірених і послаблених, помагати плеканню залізних характерних борців за найвище добро народу, водночас допомогти нашим братам і сестрам, батькам і матерям, а особливо тим, що наслідком ворожих переслідувань опинилися самі, або їх родини, в дуже важкому положенні, як політичні утікачі, політичні вязні й тим нашим людям, що над ними зависло марево голодової смерти.»

В 1936 році УЧХ ще більше посилює свою працю. І так, організує допомогову кампанію на політичних в'язнів та на допомогу біженцям і тим, що виходять з тюрем каліками й немічними. Всі відділи беруть участь у протестаційних вічах, які масово влаштовується по всіх більших осередках організацією ОДВУ проти варшавського присуду на членів ОУН. У березні того самого року УЧХ звертається до громадянства із закликом прийти із поміччю потерпівшим від повеней у Америці. Між потерпівшими були й чисельні українці в Гартфорд, Конн., і Вілінґ, Вест Вірджінія.

27-го вересня 1936 року скликається до Ню Йорку окружні збори відділів УЧХ ОДВУ й на перший раз вибирається централю для Укр. Чер. Хреста, бо організація вже так поступила, що для більшого її розвою потрібно було осібної Централі. До першої Головної Управи ввійшли: Анна Середа — голова, пані Дячик — м-голова, Марійка Білик — рек. секр., Степанія Галичин — організаторка, Марія Демидчук — редакторка жіночої сторінки й Євгенія Площанська — помічниця редакторки. Референткою на дальше залишається Анна Гладун.

Ці ж самі збори рішили почати влаштовувати по цілій Америці «ДЕНЬ ЖІНКИ», Святкування мали б стати показчиком сили, організованости й солідарности жіноцтва для визвольної боротьби. Також на цих зборах рішено почати збіркову кампанію за закупом санаторії — приюту в одній із европейських країн для політичних вязнів на вигнанні.

В 1937-мім році праця Укр. Чер. Хреста іде в цьому самому напрямі. Влаштовується дуже успішні Дні Української Жінки при співучасті й інших жіночих організацій.

Централя Укр. Чер. Хреста ОДВУ в цьому році майже в такому самому складі, що й попередня, за виїмком місто-голов, якими стають Марія Близнак із Ню Йорку й Анна Дзят із Ню Брітон, Конн.

В цьомуж році організація начисляє вже 18 відділів. Зорганізовано 6 нових відділів у таких громадах: Сиракюз, Н. Й. Дітроіт, Міш., Ґластонбері, Конн., Рачестер, Н. Й., і Честер, Па.

1938-го року, Головна Управа видає заклик до своїх відділів відсвяткувати 25-ліття смерти української поетки Лесі Українки. До співучасти відділи мали просити всі інші жіночі товариства й сестрицтва. Вироблено спеціяльні відзнаки із портретом Лесі Українки, які поширювано в час цих ювілейних концертів.

Головна Управа закликає свої відділи приготовлятися до участи в світовій виставі, що має відбутися в Ню Йорку в 1939 році. Там має бути влаштована вистава українського мистецтва. Відділи починають негайно призбирувати датки на цю ціль.

Влаштовується дальше Дні Української Жінки, бо вони показалися дуже популярними й успішними.

Коли польська влада розвязала Союз Українок у Галичині та припинила видання жіночої преси «ЖІНКА» й «УКРАЇНКА», Головна Управа протестує проти цього поступку в Ню Йорку спільно з організацією Союзу Українок Америки. А коли долетіла до Америки сумна вістка про вбивство полк. Євгена Коновальця, то Централя Укр. Чер. Хреста ОДВУ закликає жіноцтво відповісти ворогам працею й жертвенністю на визвольну боротьбу.

Централя та відділи УЧХ беруть чисельну участь у 2-му конґресі Українських Націоналістів в Нюарку та в величавій маніфестації в одній із найбільших саль у Ню Йорку, Гіподромі.

На перших зборах нової Головної Управи, полк. Роман Сушко, що в цей час приїхав з Европи на 2-ий конґрес, привитав присутніх і заявив, що «завданням української жінки є йти з духом часу . . . Вибитися на те саме становище, що займає чоловік — і своїми здібностями та витревалістю в постійній праці доказати, що й вона може сповнити цю саму функцію, що досі приписували лише чоловікам.» Такі типи, як Олена Степанівна, Софія Галечко й інші — це не жінки, що шукали чудних пригод підчас воєнного буревію, а справжні боєвички, що зрозуміли важність моменту, що зуміли заняти відповідальне становище, не тільки, як воїни, але як старшини Українських Січових Стрільців. Через це заслужили вони собі на повне признання й пошану зо сторони товаришів Січових Стрільців. УЧХ має завести санітарні курси для хорих і ранених, ознайомитися з першою поміччю й ґіґієною й приготовити санітарну валку, що стала б на випадок війни моральною піддержкою краєвого жіноцтва.»

Закарпаття будиться зо сну й домагається від Чехословаччини йому належних прав. За ініціятивою Центральної Управи ОДВУ творится «Комітет Оборони Закарпаття» із роджениців Карпатської України, що починає негайно організувати протестні віча по цілій Америці. Відділи Чер. Хреста й членство бере участь у тих вічах і піддержує цю акцію висиланням телеґрам до урядів великих держав і Чехії.

Польща зачала жахливу «пацифікацію» українського народу, польські війська по бандицьки побивають безборонне населення, нищить приватні й народні маєтки, щоб терором, побоями й мордами стероризувати населення й держати

його в рабстві. Тут також за ініціятивою Центральної Управи ОДВУ відбувається протестаційне віче в Менгетен Центер та маніфестаційний похід 300 членкинь УЧХ в своїх червонохресних одностроях. Подібні віча із участю наших членкинь відбуваються по цілій Америці.

При кінці цього ж року Головна Управа розпочинає збіркову акцію одіння й поживи для бідного населення Карпатської України й виеднує дозвіл від чеського консуля на вислання такої допомоги.

Організація зростає на 15 нових відділів...

1939-тий рік приносить із собою хвилеву надію на краще життя українського народу. «Наші святочні желання будуть цього року інші, як вони були впродовж останніх двадцятьох років. Вони міститимуть в собі радість, яка оповила ввесь наш нарід з приводу одної великої події, Бо з Рождеством Христовим, наш нарід витатиме рождество частини українських земель — **повстання Карпатської України.** Всі наші стремління, наші думки, полинуть до цеї Вільної Карпатської України, з одним гарячим бажанням, щоб ця Карпатська Україна стала зародком об'єднання всіх наших земель в одну вільну Україну.»

5-го січня 1939-го року Головна Управа переслала в Карпатську Україну 106 великих пак одежі, обуви й поживи, а 2-го березня висилається додатково ще дальших 20 пак, разом ваги яких 56.000 фунтів. Збиранням одежі й поживи займаються передовсім відділи УЧХ по цілій Америці.

Із Карпатської України приходять відомості про одержання нашої допомоги, про розділення між бідне населення 40 пак, та про те, як оставші скрині охороняли Карпатських Січовиків перед чеськими кулями, коли чеська армія заатакувала Головну Команду Карпатської Січі, де були зложені нерозділені паки одіння.

На спільному засіданні Головної Управи УЧХ та Центральної Управи ОДВУ в дні 28-го березня 1939-го року, рішено змінити назву організації на Український Золотий Хрест, бо дістали ми повідомлення від Американського Червоного Хреста, що тільки державні народи можуть мати свої червоно-хрестні організації згідно з міжнароднім договором і що американський уряд має певні неприемности через нас.

Не довго довелося радіти українцям вільною Карпатською Україною, бо мадярська армія чорною хмарою заливає карпатські верховини. Та в обороні своєї Вітчизни станули молоді сини карпатських гір і своїм лицарським подвигом здивували світ.

І Головна Управа Українського Золотого Хреста у свойому Великодньому обіжнику розпочинає збіркову акцію на допомогу членам героїчної Карпатської Січі, що ранені чи голодні скитаються по Карпатських лісах та сусідних державах.

Із звітів на річному з'їзді УЗХ довідуємося про минулорічну працю. Отже в цьому організаційному році зібрано й вислано відділами УЗХ $ 6.498 на різні народні цілі, в більшості на визвольну боротьбу. Ці гроші зібрано через влаштування різних свят, концертів, відчитів та інших підприємств. В цьому році організація побільшилася на 36 відділів.

Тривожні вісти починають приходити з Европи, яка починається приготовлятися до війни. Воєнна гарячка починає запускати свої коріння й тут у Америці. Починається нагінка на націоналістичні організації.

Використовують цей момент комуністи й вороги українського визвольного руху й сиплються доноси на українські організації, в першу чергу проти ОДВУ, як передової визвольницької організації.

Багато членкинь поволі починають усуватися від активної праці. Вкінці вибухає війна й американські українці відрізані від звязків із рідними землями.

Та праця Головної Управи й відділів продовжується й від Головної Управи виходить така директива:

«Все наше організоване життя в Америці було оперте на несенні помочі рідному краєві. Тепер, коли рідний край знайшовся в замкнених границях ворога, ми не сміємо заперестати нашу працю, а вести її дальше в тих можливостях, що є нам догідні.

Хоч не можемо посилати пожертв до краю то проте ми маємо повести працю поза кордонами України.

Це дальша **визвольна боротьба,** хоч у зміненій формі. Відомо, що наше визволення осягнемо не тільки війною, але також освідомленням чужинецького світу про Україну й її нарід та змагання до самостійности.

На цей чинник, цебто на інформативно-дипльоматичну акцію заграницею українці дуже мало звертають уваги. А так дальше бути не може, якщо ми ми хочемо, щоб світ цікавився нами й нам допомагав.

Ось тут нове і запущене поле, на яке мусить звернути увагу українська еміграція, а головно українське свідоме й організоване жіноцтво в Америці.»

В 40-вому році праця продовжується, хоч уже видно, що організаційне темпо починає меншати. Та погляньмо в жіночу сторінку УЗХ, де про це пишеться:

«Як у попередніх роках так і цього року праця Українського Золотого Хреста проявлялася в двох напрямках. Ми старалися гуртувати наше жіноцтво, щоб воно брало участь в нашому громадському житті, а з другої сторони ми вели також працю в користь рідного краю. Вправді праця для помочі поневоленому українському народові не привела таких успіхів, як в попередніх роках. Та на це зложилися зовсім інші обставини, серед яких знайшлася ціла Европа, а з нею й український нарід. Воєнна завеpуха, яка триває вже близько рік, принесла великі зміни й для українського народу.

Американські українці стратили цілковито контакт із українськими землями. А тому наша поміч, головно матеріяльна, не могла бути такою, як у попередніх роках.

Всеж таки УЗХ зібрав та переслав до Українського Червоного Хреста у Швайцарії дещо гроша на поміч воєнним утікачам. Щодо моральної помочі рідному краєві то УЗХ сповняв і це завдання відповідно до обставин і часу.

Відділи УЗХ складали жертви на видання журналу в англійській мові «ТРАЙДЕНТ», який своїми статтями причинився до поширення знання та інформації про змагання українського народу до волі, серед чужинців.

Також УЗХ помагав своїми збірками на Українське Інформативне Бюро в Вашінґтоні. Наша моральна поміч проявлялася також і в тім, що відділи УЗХ брали участь у конґресі Амер. Українців у Вашінґтоні, де ми заманіфестували перед світом нашу єдність, солідарність та одно спільне бажання, бажання волі українському народові.

Головна Управа УЗХ брала участь в Українськім Дні на Світовій Виставі. До культурної праці УЗХ, треба зачислити закупно деяких українських мистецьких річей та передання їх в дарунку до Централі АЧХ в Вашінґтоні. Ці речі примістив АЧХ у своїм музеї.

Громадська праця відділів УЗХ в поодиноких громадах була не менше активною від праці в попередніх роках. Відділи влаштовували Свята Героїнь, Свята Матерей, Ольги Басараб, Лесі Українки, Дні Жінки, а також із іншими організаціями такі свята, як Листопадові, чи Шевченка.

Головна Управа УЗХ ввійшла в тісний контакт із АЧХ. Члениці кількох відділів стали також членицями АЧХ. Урядниці ГУ УЗХ працювали активно на користь АЧХ, переводили збірки, а також помагали працею, збиранням грошей та шиттям річей призначенних для воєнних збігців.

Та в цей час, коли УЗХ так гарно розвивався і вів такі корисні допомогові акції, організація зазнала найтяжчого удару, який коли небудь лиш стрінув. Виникли непорозуміння в самому її нутрі.

Треба признати, що й до цього часу не бракувало менших терть між головою УЗХ й Центральною Управою, але їх вдалося якось вирівнювати ради добра організації й справи.

Та прийшов час, коли міжнародне положення змінилося в некористь українського визвольного руху. Америка почала залицятися до комуністичної Росії й вкінці таки стала її союзником. Природньо, що комуністи старалися використати цей їм пригожий момент, щоб знищити всі не милі їм організації, що через довгий протяг часу були їм терням. Посипалася сила силенна доносів до Вашінґтону.

Недавні «батьки народу» поховали хвости. Почалися намови, щоб ОДВУ розвязати. Ці самі люди висунули думку, щоб відорвати УЗХ від ОДВУ й в той спосіб ніби її ратувати. Голова ГУ УЗХ хотіла використати цей момент, для задоволення своїх амбіцій. Почала вона в тому напрямі намовляти інших урядниць і члениць, а навіть старалася страшити арештами й концентраційними таборами тих, що вагалися й були за дальшою співпрацею із ОДВУ.

Тому, що не був це перший раз, коли амбіції голови Головної Управи йшли в розріз із добром організації то Центральна Управа на своюму піврічному засіданні в дні 28-го грудня 1940 року приняла великою більшістю голосів резиґнацію пані Степанії Галичин із головства УЗХ, а головою стає дотеперішня м-гол. Марія Лехицька.

Та клопоти не скінчилися, бо бувша голова створила нову організацію й її зачартерувала під назвою «Рада Самостійного Золотого Хреста в Америці», куди затягнула пару відділів УЗХ. А щоб легше було її перетягати туди відділи УЗХ, то вона від самих початків не вживає своєї корпораційної назви, але за це дуже радо вживає назву Український Золотий Хрест, бо ця назва має за собою таку гарну історію і традицію та, легше в цей спосіб притягати відділи УЗХ, бо їм може видаватися, що це одна й ця сама організація.

Що ж сталося? Чи сподівання бувшої голови сповнилися? Чи, коли вона вже мала свою власну й незалежну організацію, потрапила так багато більше зробити? Тут показалося цілком що іншого. Її організація таки не може похвалитися майже жадними успіхами, але своїм поступом і розколом вона таки добре ослабила Український Золотий Хрест і його акції.

Та мимо цього УЗХ, хоч послаблений, то все таки працю продовжав й то безперервно аж до сьогоднішного дня. Щоб продовжувати допомогову працю в час війни треба було зареґіструватися в Вашінґтоні й дістати спеціяльне позволення. Український Золотий Хрест таке дозволення дістав.

1941-й рік. Почали надходити листи із Франції, що французький уряд силою затягає українських робітників до польського леґіону. УЗХ негайно висилає протестні листи, телеґрами до французького уряду та до Державного Департаменту. Ці телеґрами помогли, бо відносини в Франції змінилися в нашу користь. Вислано там також поживу й грошеві датки.

У Швайцарії Український Золотий Хрест закладає представництво УЗХ, на чолі якого стоїть проф. Нижанківський та о. Любачівський. Вони то об'їзджають табори інтернованих, де багато українців, яким поляки заборонили говорити по українськи й читати українську пресу. За старанням представництва УЗХ інтернованих українців відділено в українські табори, чи поліпшено їхнє становище.

Український Золотий Хрест не лише піддержував представництво фінансово, але вислав більшу скількість пакунків таки прямо до кількох таборів, звідки одержано багато листів подяки.

По закінченні війни в 1945-тім році УЗХ та його відділи вислали поважну скількість пакунків українським скитальцям в Европі та включився в допомогову акцію ЗУАДК.

От так приблизно виглядала праця Українського Золотого Хреста за останніх двадцять літ.

Не можна докладно переказати в такому короткому рефераті про всю нашу працю, наші мрії і сподівання, наші пляни, одні з яких здійснилися, а другі через різні трудноці остали нездійсненимі. Та була в мене добра воля запізнати, головно новоприбулих, із працею УЗХ в минулому бодай у короткому.

Кудою нам дальше іти? Яка ціль перед нами? Чи приготовані ми до великого завдання, що його поклала на нас українська нація? Чи має Український Золотий Хрест ідею на своєму шляху, по якому він ступає вже двадцять років? Чи може не треба буде вже на тернистому шляху

Галина Лащенко

Роля української жінки в сучасному

(Доповідь прочитана на З'їзді ОДВУ і Золотого Хреста 7-го липня 1951 р. в Рачестері).

На сьогодняшньому З'їзді моє завдання говорити на тему: «Роля української жінки в сучасному». Завдання, на яке повно тяжко відповісти в такій короткій доповіді. Тяжко зважити всю, передусім, духову вартість української жінки, коли пригадати, скільки їх розпорошено зараз серед світів, часто без рідного оточення, скільки їх, через несприятливі обставини, примушені віддавати свої сили, свою працю чужинцям. Як багато їх духово гине в самій Україні, не діставши свого часу свідомої української вихови. І, нарешті, як багато їх гине фізично на засланнях і концентраках на протязі десятків літ... І тому моттом до моеї сьогодняшньої доповіді будуть слова Тараса Шевченка: «Її окрадену збудять». Це є найбільша проблема нашого часу, найбільше, перше і головне на сьогодняшній день завдання української жінки.

Україну збудили за наших днів, принаймні середня генерація в дитинстві була вже свідком цього пробудження в роки Визвольної Війни. Тарас Шевченко інтуїцією, властивою геніям, передчував майбутнє. І коли його сучасники, ті, що лишились вірні свому народові, вірили, що для України прийде день Воскресення, Тарас Шевченко вже бачив, я к е, буде це Воскресення, вже тоді знав про найбільше зло наших днів — що Україну збудять «окрадену».

І це ми бачимо, це ми переживаємо! Сьогодні ми не можемо навіть зміряти наші сили. Бо ми не знаємо, хто з тих, що по паспорту записані українцями, таки дійсно є українцями п о в н о ц і н н и м и, не знаємо, яка українська жінка свідомо буде виховувати українцями своїх дітей. Бо ми є «окрадені». І багато з нас навіть тут, де може вільно лунати українське слово, ще й досі не усвідомили собі цього. Нові еміґранти, ті, що еміґрували з України в 40-ві роки, критикують старих еміґрантів з Европи. Старі еміґранти з Европи недовірливо ставляться до нових, забувши, що це ж частина тої сьогодняшньої України (принаймні так було в 1943 р.), за яку вони боролись між двома світовими війнами. Стара еміґрація американська не розуміє досі до кінця, яку трагедію переживає еміґрація нова, серед якої є багато визначних фахівців — фармерська і фабрична праця відбирає у них дорогоцінний час і сили і фахова праця їх лишається постійно недокінченою, обірваною, неповною. І вони не можуть дати Україні те, що дати могли б. Перші українські переселенці до Америки, що теж переходили в нових умовах життя різні труднощі, цієї трагедії не переживали, бо були переважно з селянських і робітничих кол, і праця їх в Америці була продовженням тої праці на ріллі і фабриках, до якої вони звикли дома. Це була, власне, «іміґрація» — переселенці, а не еміґрація політична.

А ті брати і сестри наші по крови, що живуть за залізною завісою, є невільниками найжахливішої диктатури, яку коли-небудь бачили на землі.

Як окрема держава, Україна ще не накреслена на світовій мапі. Чужинці ще не вважають нас своїми повноцінними партнерами, надто мало цікавляться нашою справою і цим шкодять самі собі. Бо вирішення української справи матиме величезне значення не лише для Европи, але й цілого світа. І це здавна розуміли де-які, на жаль, поодинокі чужинці, що цікавились Україною і про неї писали. Такими були — французький історик і письменник Проспер Меріме, автор відомої повісти «Кармен». Меріме писав про козаків, про Січ і особливо багато про гетьмана Богдана Хмельницького. Україною цікавився відомий на цілий світ французький філософ-енциклопедист Вольтер (Marie Francais Aronet). Великий англійський поет лорд Байрон пише поему «Мазепа» з життя нашого славного гетьмана. Цікавились Україною і інші визначні особистості. Але все це були виключення. Більшість чужинців цікавилась Україною з чисто хижацького, економічного погляду, як краєм багатим своїм чорноземом, краєм, якого підсоння є найздоровіше в світі, краєм, де здобувають вугілля (Донбас), залізо (Кривий Ріг), де розвинене цукроварство і т. п. і т. п. Тому всі хотять володіти такою землею і тому нам так тяжко добитись її звільнення.

Та найгірше не те, що нас чужі держави ще не радо визнають своїми політичними партнерами. Не в цім наше найбільше нещастя. Встане Україна і відразу нею зацікавляться, про неї заговорять, до неї посилатимуть своїх послів! Так бувало з іншими народами, так буде і з нами. Бо українські землі, з'єднані в одно ціле, утворюють величезну територію, бо нарід, що живе там, не дивлячись на всі поневіряння, є міцний, здоровий і талановитий. Нещастя наше в тім, що ми «окрадені». І окрадені не лише фізично — не лише вивозяться і грабуються скарби нашої родючої землі, але, що ще гірше, ми є окрадені

---

20 літ праці Укранського Золотого Хреста.

українського народу до волі подавати помічну руку жертвам визвольної боротьби? Двадцятьлітня праця УЗХ освітлює ясним полумям наш шлях та немов запрошує йти ним дальше.

Знаємо наш шлях! Знаємо нашу ціль! Тому працюймо, запалім наші серця невгасаючою вірою, надією й крицевою любовю до визвольної боротьби свого народу...

Нехай огненими літерами присвічують нам у нашій праці пропамятні слова Івана Франка:

«Кожний думай, що на тобі міліонів стан стоїть, що за долю міліонів мусиш дати ти одвіт!»

духово. І нехай статистика покаже, що нас є стільки й стільки міліонів, але ми самі не можемо ані відгадати, скільки з тих «душ українських» з тої статистики є дійсно «наші».

А тимчасом культура наша має великі скарби, які колись будуть у світі студіювати так само, як ми студіюємо Шіллера, Данте, Шекспіра, Сервантеса. Бо досить вже мати «Слово о полку Ігоревім», Тараса Шевченка, Івана Франка і Лесю Українку, щоб стати на рівні з літературами усіх великих народів. Досить мати таких мистців, як Боровиковський, Нарбут, О. Новаківський, П. Холодний (sen.), таких музик, як Бортнянський, М. Лисенко; вчених, як, історик М. Грушевський, як фізик Пулюй, хемік Горбачевський, Володимир Вернадський, перший голова укр. Акад. Наук у Киеві; таких отців церкви, як митрополит Андрей Шептицький, — і це все в умовах недержавного існування, — щоб мати право на признання цілого світа. В свому поневірянні ми часто самі не знаємо, які скарби посідаємо.

Отже наше перше і головне завдання, це боротьба за душу українську. І це є найбільше зараз завдання української жінки: очищати життя українське від усякого плевелу. Для цього ми мусимо добре пізнати самих себе, глибоко і серьозно вивчати культуру нашого краю, з любов'ю плекати своє мистецтво, зберігати в своїх родинах рідну мову, рідні звичаї, і вчити їм своїх дітей. І тут ми підходимо до другого великого завдання української жінки — вихови в українському дусі нашого молодого покоління. Коли-небудь наші діти, як виростуть і дійдуть до розуму, будуть нам за це вдячні і нас за це шануватимуть. Бо як ми малими їх цьому не вивчимо, то потім тяжко їм буде влитися в рідне джерело, бо до іншого звикнуть і інше любитимуть. І від української жінки залежить передусім зробити їх повноцінними українськими людьми. Бо коли наш патріотичний ідеал заглохне в дітях наших, то втрачається в великій мірі і змисл нашої еміґрації, мета якої — пропаґанда ідеї самостійної української держави і вихова кадрів молодих борців за Україну. Молодь, яку вигнання і нове оточення поставило на роздоріжжу, ми мусимо рятувати відповідною виховою, підтримкою організацій молоді, щоб вони мали на кого опертися, щоб відчували підтримку у батьків.

А поможе нам в нашій патріотичній праці передусім вивчання нашої спадщини. Які великі скарби ми там знайдемо! Про ці скарби нам оповів Тарас Шевченко в поемі «Суботів»:

...Церква — домовина розвалиться
І з під неї встане Україна.
І розвіє тьму неволі
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти.

І тоді ми побачимо, що хоч ми й «окрадені», що хоч тисячі наших здібних людей служили чужим богам, ми маємо ще стільки скарбів, що без сорому можемо глянути в очі цілому світові. І даремне це почуття меншевартости, що в нас так почувається. Більше власної гідности, більше пошани до своєї великої історії. Бо несподіване повстання народу українського в роки Визвольної Війни, чи ж це не було диво? Стільки літ неволі — іга монголів, боротьба з Польщею, в XVI ст. дуже сильною, 300 літ підневольного життя в складі провінцій російської і австрійської імперій, німецька окупація — і все-таки нарід український спромігся на таке повстання! Той саме нарід, якого окупанти навмисне тримали в темноті, щоб забув він, хто він є, щоб зробити з нього за висловом Т. Шевченка «рабів незрячих, гречкосіїв». І все-таки він спромігся на таке повстання! Яка була в нього воля до самостійного життя, яка віра в своїх вождів! І чим би могла скінчитись тоді боротьба, якби ми не були «окрадені», якби всі приєднались до здвигу, якби не було між нами малоросів, москвофілів і тих «незрячих», що сами не знають, хто вони є? Якби не було цього плевелу. І ось з цим ми, українські жінки, мусимо вести боротьбу — очищати українське життя від усього неорганічного, чужого йому духово, навмисне нам прищіпленого на протязі століть. Для прикладу досить згадати хоч би останні десятиліття. Совети свідомо змішують свої народи, цілі села українські виселюють на далекий схід — до Амурського і Уссурійського краю, до Казахстану, на Соловки, щоб тим нищити усяке привязання до рідної землі, до рідних традицій і рідної мови. В межах нам можливих, ми мусимо з цим боротися. Щоб молодь наша знала нашу історію такою, якою вона була, а не як нам її оповідали німці чи поляки чи москалі — змінену, навмисне перекручену так, як їм це було вигідно.

Цікаво, що ми, недержавний нарід, все-таки вміли так ассимілювати чужинців, що багато з них віддавали нам свої творчі сили. Ось приклад Перебийноса, одного з найзавзятіших полковників Богдана Хмельницького, охопленого фанатичною ненавистю до ворогів України, про якого співає народня пісня:

А Перебийнос просить не много —
Сімсот козаків з собою.
Рубає мечем голови з плечей
А решту топить водою!

А він же ж був походженням шотляндець! Чи Пилипа Орлика, одного з видатних полковників гетьмана Івана Мазепи, що походив зі шляхецького чеського роду. А як згадати недавні часи, перед нами стає гарний приклад історика Олександри Єфименко. Родом московка, але одружена з українцем, вона покохала батьківщину свого чоловіка і присвятила Україні свої найкращі наукові праці. Предки покійного генерала армії У. Н. Р. Всеволода Петрова були шведи, але осіли на Україні, приняли її віру і національність. Професор Олександер Русов був з походження росіянин, а дружина його, Софія Русова, уроджена Ліндфорс, родом півшведка, пів француженка, стала відомою українською діячкою. А в наші дні досить згадати бельгійця, отця Бельса. Він довгий час мешкав в Галичині і так полюбив цей край, що відчув себе українцем. І це тепер, коли ми бездержавний нарід, ассимілює чужинців наша земля. А ми, діти її, часто її забуваємо, хоч за нами традиція трьох-

вікової боротьби, — вона була б неможлива без віри нашого народа в своє призначення. Ця боротьба мусить не зменшуватись, а збільшуватись. Щоб українська проблема висунулась якнайбільше вперед, стала одною з головних проблем сучасности. Для цього є всі передумови. Бо наш геній яскраво себе виявив. Тільки треба ще міцно розвинути політичну форму:

Бо наш рід ведеться здавна!
Наша правда здавна права.
Чиста, славна наша слава.

(П. Куліш).

Важливо також, щоб українські жінки з'єднувались до організаційної праці в громадах. Зараз в Америці існує кілька жіночих організацій. Не будемо їм перешкоджати в їх праці, бо ціль у всіх нас одна — Вільна Україна. Не будемо витрачати свої сили на взаємне нищення. Але ми, українські жінки — націоналістки. мусимо незмінно прикладом провадити в життя наші ідеали. І віднайшовши свій героїчний ідеал, не мусимо боятися ніяких ударів. Націоналістичний світогляд кличе нас до жертвенности і енергійної діяльности. Цього конче вимагає сучасне життя. Такою є від природи активна, жвава, енергійна вдача української жінки. А раз витрачена енергія ніколи не пропадає даремно. І коли ми маємо перед собою свою ясну ціль, самі собою будуть виникати нові завдання до нашої діяльности: там треба відкрити школу, там помогти кільком студентам закінчити їх студії, там організувати дитячий притулок, помогти хворим, відчинити курс сестер — жалібниць, влаштувати час від часу національні свята, — праці навколо повно. Більшу увагу треба звернути на питання преси, на бібліотеки. Побажано більше праці практичної, щоб все не зводилось переважно до самих плянів і розмов.

Отже боротись за душу українську, за душу української дитини, твердо триматись ідеалів націоналізму і розвинути властиву нам, українським жінкам, енергію в праці культурній. Приймати діяльну участь в долі нашого народа, бути духово і творчо весь час зверненими до нього, а не розпорошувати свої сили в сварках, як сумної пам'яти «баба Параска і баба Палашка» І. Нечуя-Левицького.

І, нарешті, удосконалити себе — збирати найкраще з нашої традиції і вчитися доброму у других, щоб батьки наші були горді з нас, а діти, чоловіки й друзі шанували нас. Бо чоловіки шануватимуть не тих жінок, що каменем висять на їх шиї, а тих, що вшиють їм прапор! Кожна з нас може стати тим ясним світлом в своїй родині, в колі наших друзів, в нашій громаді. Бо жінка всюди вміє створити рідне огнище, утримати від злого, надхнути на жертву, на геройство. І тому дороговказом для кожної українки мусять бути слова Лесі Українки з її «Північних дум».

«Мов зачарована слухаю голос надземний:
Ти блискавицею мусиш світити у тьмі,
Поки зорею рожевою край твій освітиться темний».

РЕЦЕНЗІЇ

ВІД МАЗЕПИ ДО СЛАВУТИЧА

(«Вперед, Україно», народний декляматор, уклав О. Олелько, Париж, 1951).

Українська Національна Єдність у Франції у серії «Бібліотека самоосвіти» видала дуже потрібний народний декляматор під назвою «Вперед, Україно», який охоплює репрезентативну творчість українських поетів за остані 250 літ. В такий спосіб маємо перлини української поезії на патріотичні теми від Гетьмана І. Мазепи до Я. Славутича, включно.

У книжці репрезентовано 30 поетів: 24 вже відійшли до історії, вже фізично не живуть, 4 (Маланюк, Славутич, Стефанович, Ю. Яновський) ще творчо активні.

Наша Україна, яка вже від кількох віків безперервно бореться за свою незалежність, віднайшла зразкове виявлення в творчості багатьох поетів. Ще Гетьман І. Мазепа закликав:

Озьмітеся всі за руки,
Не допустіть гіркой муки
Матці більш своїй терпіти!
Нуте врагов, нуте бити!
Самопали набивайте,
Острих шабель добувайте,
А за віру хоч умріте,
І вольностей бороніте!
Нехай вічна буде слава,
Же през шаблі маєм права!

Цей же запал до боротьби за честь і за волю Україні легко чується в невідомого автора 18 віку, у драмі «Милость Божія»:

Слави іща, богатство ви за нічто майте,
Не той славен, котрий многа лічить стада,
Но іже многих врагов своїх шле до ада...

Творчість Т. Шевченка стала нам національною евангелією. То дуже добре що укладач декляматора умістив 11 патріотичних невмірущих творів нашого Великого Кобзаря.

Іван Франко й Л. Українка, як також другі клясики, теж добре репрезентовані в цій книжці. Але не всі поети 20 віку належно вміщені. Приміром, Олесь, Липа, Ольжич і Стефанович і Теліга мають достатню кількість уміщених творів, а з віршів Маланюка й Зерова треба було увести більше. Це поважний недостаток книжки. Також треба було умістити по кілька віршів Барки і М. Ореста.

Це окремі недостатки. Назагал враження від прочитаної книжки дуже добре. Вийнятковим мажором звучить «Фінал» талановитого поета Я. Славутича, представника молодшої ґенерації українських поетів:

Нехай поранив нас удар тяжкий
На кремянистій і виткій дорозі,
Та не даються зморі вояки!

Ми йдем вперед, і юній перемозі,
Що перед нами зійде з майбуття,
Кладем жертовно молоде життя

Оцю цінну книжку треба кожному прочитати і рекомендувати до вжитку усім тим, хто влаштовує імпрези і національні свята. Як мають деклямувати боробанні віршики, радше хай візьмуть першу-ліпшу поезію з книжки «Вперед, Україно».

П. Ківшик.

THE PERMA HANDY WORLD ATLAS, Under direction of Alexander Gross. (Permabooks, New York, 1950, стор. 190).

Атлясик кишеневого формату з енциклопедичними відомостями для широкого загалу. Хоч називається «Світовим Атлясом», але неспівмірно багато місця присвячує Злученим Державам Північної Америки, бо 89 з усіх 190 сторінок. Заподані там мапки кожного стейту зокрема, а крім того кожний стейт описаний докладно — на скільки на те позволяє розмір книжечки — на одній сторінці.

Найдемо там звичайні в таких випадках, хоч завше цікаві і не всім відомі, основні дані й відомості з загальної й астрономічної ґеоґрафії, список усіх країн світа, найдовші ріки, найвищі гори і т. п.

Атлясик призначений до масового поширення, на те вказує не тільки його зміст, але й дешева ціна, всього 35 центів, і напевно найшовся він і ще найдеться в мільйонах рук англьомовних людей.

Але наше око шукає пильно всього, що згадувало б там про Україну. На вступі знаходимо поазбучних список країн з заподанням форми їхнього правління, столиці, величини поверхні й висоти населення. На ст. 20 читаємо: «Україна (СССР), Київ, 170.978 кв. миль, 38.960.22». Наше задоволення закаламучене до деякої міри фактом, що в тому списку заподані теж нпр. усі стейти ЗДА і провінції Канади, ось як «Тексас (ЗДА), Остен, 262,398 кв. миль, 6,414,824», «Манітоба (Канада), Вінніпеґ, 246,512 кв. миль, 722,447».

Але вже на ст. 23, де вилічені штучні греблі цілого світа, побачимо, що на річці Дніпро **в Росії** побудований «Днепрострой», закінчений 1932 року, висоти 200 стіп, поємности (в мільйонах ґальонів) — 968,000. Отже нема Дніпрельстану в Україні, є тільки Днепрострой в Росії.

На опис різних країн світу призначено 34 сторінки. Знайдемо там Аляску чи Занзібар, але даремно будемо шукати за Україною. Нема про неї ні слова теж в описі СССР.

На карті Европи, ст. 78 і 79, появляється тільки натиском «Україна» але в красці СССР, а в останнє стрічаємо її на карті «Европейської СССР», ст. 87, де зазначена окремою краскою, так само як Білорусь і Балтійські Держави, але теж як і Карелія чи Казакстан. Цікаве, що частина України над Дністром виділена окремою краскою, як «Молдавія», в якої склад входить не тільки колишня Бесарабія, але теж і землі над середущим Дністром по його лівому березі.

Цей атлясик, як мабуть і багато інших йому подібних, не дасть читачеві навіть приблизного уявління про Україну, він про неї згадує неначе соромливо і тільки з конечности.

Направду легше верблюдові пройти через вухо голки, як недержавному народові здобути місце в світовій інформації.

Зиновій Книш.

Кадри наших днів

«Т-ВО СПРИЯННЯ УНРАДІ»

Високоповажаний пане Редакторе!

В пресі політичної групи, що його виразником і експозитурою є т. зв. «Товариство Сприяння Українській Національній Раді» в останньому часі зустрічалося багато випадів проти націоналістів, закидаючи їм неохоту співпрацювати, брак піддержки УНРади і т. д. В останньому числі «Самостійної України» в статті п. Шемердяка до певної ступені правдиво і вірно насвітлено ролю того «Т-ва Сприяння УНРаді» та політичного середовища, що виступає за його плечима. Живучи в місті (Сен Пол — Міннеаполіс), де існує згадане «Т-во Сприяння УНРаді», на яке покликується В. Шемердяк, та беручи активну участь в нашому громадському житті, я, як голова 32-го Відділу ОДВУ, мав нагоду докладніше запізнатися та близько обсервувати працю того Т-ва, і хочу Вам подати мої спостереження. Їх уважаю доцільним подати до прилюдного відома, щоби хоч в частині відкинути ті неправдиві та злобні інсинуації, що їх намагаються накинути ОДВУ згадані партійники.

З поданих мною тут фактів громадянство може переконатись, **як** сприяє на ділі УНРаді її «Т-во Сприяння», та **кому** на ділі воно сприяє. Громадянство теж собі може виробити ясний погляд на те, чи дійсно УНРада потребує **такого** їй сприяння.

1. Факт, згаданий В. Шемердяком в «Самостійній Україні» (ч. 10/1951), виглядав далеко більш невідрадно. Йшлося про Свято Державности в січні б. р., яке було ініційоване Відділом ОДВУ. Із різних організацій був створений спільний Комітет, на чолі якого став один безпартійний відомий військовик. Дохід із запланованої Академії був призначений на УНРаду. «Т-во Сприяння УНРаді» в той час вже існувало, але ще не подавало себе до публічного відома. Воно діяло через новостворену церковну громаду. І середовище «Т-ва Сприяння УНРаді» спільне святкування зірвало. Мало того. Це саме середовище влаштувало таке ж свято із кругами, що були і є проти УНРади (середовище ООЧСУ, СУМА тощо), і похід поділено поміж себе. Все це було зроблено тому, що свято було ініційоване ОДВУ.

2. Створення «Т-ва Сприяння УНРаді» в грудні м. р. теж наочно свідчить про охоту «співпраці» його аранжерів. Основання відбулось при співучасти кільканадцяти осіб, запрошених за партійним ключем, мимо того, що в обох містах є кількасот українців, які визнають УНРаду і раді їй допомагати. Основання трималося в глубокій тайні і відбулось в приватному помешканні. На запитання одного із присутніх, чому не запрошено інших громадян, а зокрема середовище ОДВУ, головні ініціятори Т-ва заявили, що, коли люди із ОДВУ будуть брати участь, вони (ініціятори) заснования Т-ва зірвуть і участи в ньому поруч людей із ОДВУ брати не будуть. Їхнім арґументом було те, що, мовляв, чолові люди із ОДВУ є «крайньо скомпромітовані» в минулому і сучасному, і «там немає із ким говорити».

На марґінесі треба зазначити, що абсолютна більшість активу і кругів «Т-ва Сприяння УНРаді» були спроваджені до ЗДА членством ОДВУ, а зокрема стараннями проф. О. Грановського. І мені, як такому, що служив проф. О. Грановському перекладачем німецької мови в часі його побуту в Европі в літі 1949 р., пригадується, як багато тих же самих діячів бігали шнурочком за проф. Грановським, стараючись про виїзд в ЗДА. Тоді чомусь не було цієї «компромітації» ОДВУ та її чолових людей, але вона появилась тепер, як наспіли партійні інструкції. Якщо «діячі» з Міннеапольського «Т-ва Сприяння УНРаді» хочуть фактів, я радо можу їм подати прізвища людей з їх середовища, що приїхали до ЗДА завдяки допомозі проф. О. Грановського, того самого, що його тепер вони уважають «скомпромітованим».

3. Після кількамісячної підготовки «Т-во Сприяння УНРаді» проголосило себе громадянству. Очевидно, назвало воно себе з початку безпартійним. Але якже наївним видавалася ця «безпартійність», коли за короткий час це ж Т-во за підписами своїх органів проголосило в ульмівських» «Українських Вістях» свою заяву з приводу смерти В. Винниченка, з якої громадянство довідалось, що В. Винниченко — це найбільший син української землі в сучасному, що він творець найясніших сторінок сучасної української історії. і т. д. Цей факт ще більше переконав українську колонію в Сен Пол — Міннеаполіс, що Т-во Сприяння УНРаді це експозитура одної з соціялістичних партій.

4. Дальшим доказом «безпартійности» та охоти до «співпраці» «Т-ва Сприяння УНРаді» була академія в честь С. Петлюри та Є. Коновальця. Круги «Т-ва Сприяння» були за окремим святкуванням тільки памяти С. Петлюри, мотивуючи це 25-річчям смерти С. Петлюри, яке належало б окремо відзначити. ОДВУ та інші організації, що стояли за спільну академію, погодились на цю пропозицію, маючи обіцянку середовища «Т-ва Сприяння УНРаді», що цей сам комітет, при співучасти тих самих організацій, отже й «Т-ва Сприяння УНРаді», влаштує академію в честь Є. Коновальця. Та коли прийшло до реалізації, після відбуття академії в честь С. Петлюри, «Т-во Сприяння УНРаді» надіслало листа до ОДВУ, в якому заявило, що участи в святі Є. Коновальця не думає взяти, бо це «партійне свято ОУН», яке нічого не має спільного із загальногромадськими святами та яке «цікавить виключно ОУН». При чому Т-во стало вже більш отвертим і заперечило свою «безпартійність», назвавши себе у випущеному бюлетені «демократичним фронтом». Було, отже, ясно. Не йшлося про український фронт при закладанні Т-ва, а про «демократичний фронт».

5. В звязку із 3-ю річницею повстання УНРади, в липні б. р. ОДВУ скликало святочне віче. Основна ціль цих зборів була — популяризація УНРади та зокрема оголошеної нею Позики Визволення України. Збори мали б, після трьох коротких інформаційних доповідей, закінчитися однозвучним закликом та реалізацією збірки Позики.

ОДВУ безсумнівно було б при інших умовах звязалося із «Т-вом Сприяння УНРаді», але в даному випадкові цього зробити було неможливо: «Т-во Сприяння УНРаді» в свойому листі із 30 травня б. р. рішуче відкинуло всякі «безпосередні формальні стосунки» із ОДВУ (лист з нагоди академії Є. Коновальця). Запрошувати церковні громади, мистецькі організаці, чи молоді і т. д., які мають в свойому складі людей, що визнають і таких, що не визнають УНРаду — ОДВУ видавалось недоцільним, щоб не вносити там ферментів.

Члени Т-ва Сприяння були запрошені індивідуально. В більшості вони не появилися взагалі. Але мала група прийшла — із ясною ціллю: зірвати збори. Справа допомоги УНРаді була обернена їх «дискусією» в проблему, — чому ОДВУ «ще так мало» допомогло УНРаді, а Т-во Сприяння «вже так багато». Далі перейдено на чисто партійну полеміку і з зборів, які мали бути святочними, створено плеяду дп-таборових промов із вигуками . . . Спробу ввести дискусію на річевий ґрунт названо «диктаторством» та «шантажем» вільного слова. А коли це «вільне слово» терпілось — то збори зайшли поза північ, із яких відохочені евентуальні кандидати допомоги УНРаді один за одним залишали залю. Це торкається зокрема старих еміґрантів. Атмосфера вже не дозволяла перевести вдалу збірку Позики. Ясно, що все це було створене тому, що ОДВУ було організатором зборів. З цього виходить, що робити акції допомоги УНРаді можна тільки

1. Факт, згаданий В. Шемердяком в «Самостійній Україні» (ч. 10/1951), виглядав далеко більш невідрадно. Йшлося про Свято Державности в січні б. р., яке було ініціоване Відділом ОДВУ. Із різних організацій був створений спільний Комітет, на чолі якого став один безпартійний відомий військовик. Дохід із заплянованої Академії був призначений на УНРаду. «Т-во Сприяння УНРаді» в той час вже існувало, але ще не подавало себе до публічного відома. Воно діяло через новостворену церковну громаду. І середовище «Т-ва Сприяння УНРаді» спільне святкування зірвало. Мало того. Це саме середовище влаштувало таке ж свято із кругами, що були і є проти УНРади (середовище ООЧСУ, СУМА тощо), і похід поділено поміж себе. Все це було зроблено тому, що свято було ініційоване ОДВУ.

2. Створення «Т-ва Сприяння УНРаді» в грудні м. р. теж наочно свідчить про охоту «співпраці» його аранжерів. Основання відбулось при співучасти кільканадцяти осіб, запрошених за партійним ключем, мимо того, що в обох містах є кількасот українців, які визнають УНРаду і раді їй допомагати. Основання трималося в глубокій тайні і відбулось в приватному помешканні. На запитання одного із присутніх, чому не запрошено інших громадян, а зокрема середовище ОДВУ, головні ініціятори Т-ва заявили, що, коли люди із ОДВУ будуть брати участь, вони (ініціятори) заснування Т-ва зірвуть і участи в ньому поруч людей із ОДВУ брати не будуть. Їхнім арґументом було те, що, мовляв, чолові люди із ОДВУ є «крайньо скомпромітовані» в минулому і сучасному, і «там немає із ким говорити».

На марґінесі треба зазначити, що абсолютна більшість активу і кругів «Т-ва Сприяння УНРаді» були спроваджені до ЗДА членством ОДВУ, а зокрема стараннями проф. О. Грановського. І мені, як такому, що служив проф. О. Грановському перекладачем німецької мови в часі його побуту в Европі в літі 1949 р., пригадується, як багато тих же самих діячів бігали шнурочком за проф. Грановським, стараючись про виїзд в ЗДА. Тоді чомусь не було цієї «компромітації» ОДВУ та її чолових людей, але вона появилась тепер, як наспіли партійні інструкції. Якщо «діячі» з Міннеапольського «Т-ва Сприяння УНРаді» хочуть фактів, я радо можу їм подати прізвища людей з їх середовища, що приїхали до ЗДА завдяки допомозі проф. О. Грановського, того самого, що його тепер вони уважають «скомпромітованим».

3. Після кількамісячної підготовки «Т-во Сприяння УНРаді» проголосило себе громадянству. Очевидно, назвало воно себе з початку безпартійним. Але якже наївним видавалася ця «безпартійність», коли за короткий час це ж Т-во за підписами своїх органів проголосило в ульмівських» «Українських Вістях» свою заяву з приводу смерти В. Винниченка, з якої громадянство довідалось, що В. Винниченко — це найбільший син української землі в сучасному, що він творець найясніших сторінок сучасної української історії. і т. д. Цей факт ще більше переконав українську колонію в Сен Пол — Міннеаполіс, що Т-во Сприяння УНРаді це експозитура одної з соціялістичних партій.

4. Дальшим доказом «безпартійности» та охоти до «співпраці» «Т-ва Сприяння УНРаді» була академія в честь С. Петлюри та Є. Коновальця. Круги «Т-ва Сприяння» були за окремим святкуванням тільки памяти С. Петлюри, мотивуючи це 25-річчям смерти С. Петлюри, яке належало б окремо відзначити. ОДВУ та інші організації, що стояли за спільну академію, погодились на цю пропозицію, маючи обіцянку середовища «Т-ва Сприяння УНРаді», що цей сам комітет, при співучасти тих самих організацій, отже й «Т-ва Сприяння УНРаді», влаштує академію в честь Є. Коновальця. Та коли прийшло до реалізації, після відбуття академії в честь С. Петлюри, «Т-во Сприяння УНРаді» надіслало листа до ОДВУ, в якому заявило, що участи в святі Є. Коновальця не думає взяти, бо це «партійне свято ОУН», яке нічого не має спільного із загальногромадськими святами та яке «цікавить виключно ОУН». При чому Т-во стало вже більш отвертим і заперечило свою «безпартійність», назвавши себе у випущеному бюлетені «демократичним фронтом». Було, отже, ясно. Не йшлося про український фронт при закладанні Т-ва, а про «демократичний фронт».

5. В звязку із 3-ю річницею повстання УНРади, в липні б. р. ОДВУ скликало святочне віче. Основна ціль цих зборів була — популяризація УНРади та зокрема оголошеної нею Позики Визволення України. Збори мали б, після трьох коротких інформаційних доповідей, закінчитися однозвучним закликом та реалізацією збірки Позики.

ОДВУ безсумнівно було б при інших умовах звязалося із «Т-вом Сприяння УНРаді», але в даному випадкові цього зробити було неможливо: «Т-во Сприяння УНРаді» в своєму листі із 30 травня б. р. рішуче відкинуло всякі «безпосередні формальні стосунки» із ОДВУ (лист з нагоди академії Є. Коновальця). Запрошувати церковні громади, мистецькі організаці, чи молоді і т. д., які мають в своєму складі людей, що визнають і таких, що не визнають УНРаду — ОДВУ видавалось недоцільним, щоб не вносити там ферментів.

Члени Т-ва Сприяння були запрошені індивідуально. В більшості вони не появилися взагалі. Але мала група прийшла — із ясною ціллю: зірвати збори. Справа допомоги УНРаді була обернена їх «дискусією» в проблему, — чому ОДВУ «ще так мало» допомогло УНРаді, а Т-во Сприяння «вже так багато». Далі перейдено на чисто партійну полеміку і з зборів, які мали бути святочними, створено плеяду дп-таборових промов із вигуками . . . Спробу ввести дискусію на річевий ґрунт названо «диктаторством» та «шантажем» вільного слова. А коли це «вільне слово» терпілось — то збори зайшли поза північ, із яких відохочені евентуальні кандидати допомоги УНРаді один за одним залишали залю. Це торкається зокрема старих еміґрантів. Атмосфера вже не дозволяла перевести вдалу збірку Позики. Ясно, що все це було створене тому, що ОДВУ було організатором зборів. З цього виходить, що робити акції допомоги УНРаді можна тільки

«Т-ву Сприяння УНРаді», решту треба розбити. І після згаданих зборів появився знову бюлетень Т-ва, де хід і ціль зборів перекручено, наведено неіснуючі факти, названо цілий ряд прізвищ із ОДВУ та вставилося їм неговорені ними речі, почасти їх ображено і... підписано псевдонімом, ховаючись відомою методою за пліт.

До речі, про допомогу ОДВУ УНРаді. До створення Т-ва Сприяння ОДВУ було першою і єдиною організацією, що таку допомогу в грошах і пропаганді серед українців та американців робило. Це добре відомо кругам Т-ва Сприяння, бо на протязі 1949 і 50 рр. вони самі не раз складали свої пожертви в часі різних імпрез, які ОДВУ збирало і відсилало УНРаді. Та це зовсім не перешкаджало Т-ву Сприяння твердити, «ніяке ОДВУ не передало УНРаді ніяких грошей»...

Хто більше вислав грошей УНРаді — це потрібне партійним математикам із кругів Т-ва Сприяння для визначення хто «більший патріот», але не ОДВУ чи обговорюваній «співпраці» середовищ. ОДВУ не була створена для УНРади спеціяльно. Це організація із своїм 20-літнім статутом і стажем, який визначує обовязки досить широкі і без збирання грошей на будь які цілі. Допомога УНРаді, як і кожна інша акція поза статутом — це добра воля членів І коли її ці члени готові виявити, а навіть уважають своїм обовязком це робити — їх немає потреби за це очорнювати. Врешті, я ставлю питання, коли вже круги Т-ва Сприяння люблять партійну математику, із іншого боку: Не важне хто більше помагає УНРаді, а важне хто **повинен** більше помагати. І тут я зовсім згідний із твердженням В. Шемердяка, що, коли УНРада є в 95% контрольована демократично-соціялістичним блоком, то середовищу націоналістів більше не припадає обовязку, як 5% допомоги. Але воно дає далеко більше, коли не половину, якщо взяти під увагу різні місця поселення українців. І нам вільно поставити ще одно питання: а скільки-то відсотків дало середовище «демократичного фронту» на революційну боротьбу в Україні?

І декому навіть приходить на гадку, чи при такій «співпраці» і ця частина допомоги, яку дають націоналісти, не зменшиться, після такого блискучого «заохочення співпрацею» з керуючими УНРадою партіями.

6. Допомога «Т-ва Сприяння УНРаді» на ділі виглядає доволі інтересно. В Міннеаполіс був плянований т. зв. «Український День». Комітет складався із представників всіх організацій. Представник ОДВУ вніс пропозицію, щоб дохід із свята призначено на УНРаду. Та представники «Т-ва Сприяння УНРаді» разом із середовищем ООЧСУ були **проти** цієї пропозиції. Чому? Щоб не розбити бльоку із бандерівцями, який (бльок) є такий зручний для... поборювання ОДВУ. Щоб не виключити бандерівцями контрольованих організацій із участи у спільному святі, проблему можна було розвязати компромісово, себто якусь частину призначити на УНРаду. Але середовище Т-ва Сприяння не погодилось і на таку думку.

7. Відділ ОДВУ в нашому терені ні одного разу не виступив проти «Т-ва Сприяння» від початку його існування. Навпаки, були думки, що навіть після його невдалого народження, заіснує співпраця. Видалось, що навіть непорозуміння поміж центральними управами обох організацій, яке знайшло свій відгомін у пресі, вдасться тут, місцевою співпрацею, вигладити і усунути. Одначе круги «Т-ва Сприяння» ще перед своїм заложенням атакували ОДВУ, а зрештою взялись і в писаній формі нападати (очевидно за підписами псевдонімів), не ставши ще як слід на ноги, так немов би поборювання ОДВУ було одинокою ціллю, для якої засновано оце «Т-во Сприяння УНРаді». Мимоволі насувається питання: Кому і для чого потрібне таке Т-во: Творенню внутрішньої консолідації? Чи... партійній математиці?

Ось це, Шановний Пане Редакторе, факти. Вони говорять досить ясно. В цій невідрадній ситуації членство ОДВУ все ще вірить, що здоровий розум української **політичної еміграції** скерує активність «Т-ва Сприяння УНРаді» на правдиве сприяння УНРаді, а не на поборювання ОДВУ.

Прошу Вас опублікувати подані мною факти, бо може хоч це заставить «патріотів партії» застановитись над своєю роботою.

Д-р Михайло Данилюк,

Голова 32-го Відділу ОДВУ в Міннеаполіс, Сен Пол.

КОМУНІКАТ КРАЄВОЇ ПЛАСТОВОЇ СТАРШИНИ В ЗДА

Саме завершується сорок років від заснування виховної організації української молоді «Пласт». Ця організація опирається на засадах світового скавтінґу, але одночасно дуже тісно нав'язує до українських національних традицій і це є основою її діяння й сьогодні. Пласт завжди дуже чутливо відчував потреби своєї нації та виховав уже кілька ґенерацій на зразкових громадян-суспільників, що завжди виконували кожну працю з думкою на користь для Батьківщини та причинялися до розбудови нашого культурного й економічного життя. З рядів Пласту вийшли також організатори Українських Січових Стрільців; пластуни причинялися до заснування Січових Стрільців, а пізніше й Карпатської Січі. Пластуни брали активну участь у визвольних змаганнях українського народу в усіх ділянках національного життя в часі між двома світовими війнами.

Пласт проробив величезну виховну роботу в краю: через сотки пластових таборів — постійних і мандрівних — пройшли тисячі нашої молоді, щоб там набирати тугости тіла й сила духа, сталити свій характер та поглибити прив'язання і любов до Рідної іемлі. В сотках найдрібніших пластових клітин молодь заправлялась до суспільного життя, набираючи громадських чеснот.

На вівтарі активної служби Батьківщини поклало голови безліч пластунів, починаючи від сот. УСС Ф. Черника аж до Командира УПА ген. Р. Шухевич-Чупринки і полк. О. Гасина.

Завдяки подиху волі, що її принесли після війни аліянтські армії до Західньої Европи, Пласт відновлює з великим розмахом свою організацію серед української еміґрації. Тисячі нашої молоді починає розгортати жваво свою самовиховну ді-

яльність. Організуються вишкільні й виховні табори, видається виховна преса й книжки, нав'язується дружній зв'язок з міжнароднім скавтінґом, влаштовуються великі пластові з'їзди — «джемборі» з участю теж і чужонаціональних скавтів, тощо.

З переїздом нашої еміґрації в інші краї на постійний побут, значна частина пластунів опинилися і в Америці. І тут вже два роки ведеться пластова праця в більше як тридцяти осередках. Помимо важких початкових матеріяльних труднощів Пласт влаштував вже на цій вільній землі десятки виховних таборів, веде систематичну виховну працю в гуртках молоді, видає виховні публікації. Завдяки подиву гідній жертвенності пластунів Пласт набув вже власній дім для своїх центральних установ в Дітройті та таборову площу для своїх вишкільних таборів в Боффало.

Вся праця відбувалася виключно руками самих пластунів, тихо й непомітно для ширших кругів нашого громадянства. Але тепер виростають перед Пластом все більші й важчі завдання. Це в першу чергу — виховати українську молодь **на чесних і характерних громадян**, це — зберегти її перед різними негативними впливами та защіпити їй **високі моральні й етичні засади**, це — розбудити в ній **пошану й любов до краю походження її предків.** Ці справи не лежать виключно в інтересі самого тільки Пласту. Вони глибоко заторкують **ціле українське громадянство!..** Якщо ці завдання мають бути виконані в таких розмірах, які зараз конечні, то до цього треба співдії цілого нашого громадянства.

У висліді своєї сорокрічної діяльности Пласт має сьогодні численний кадр вишколених виховників, має випробовані виховні методи й завершену організаційну систему. Щоб, однак, він міг розгорнути свою працю в повній ширині, він потребує передусім **моральної підтримки й зрозуміння цілого нашого громадянства,** яке повинно витворити прихильну атмосферу для цієї поважної, але й важкої праці.

Якщо, однак, хочемо охопити якнайширші круги нашої молоді, дати їй відповідно вивіновані домівки, видавати для неї притягаючу виховну пресу, здібну дорівняти чужим виданням, та забезпечити їй участь у виховних таборах і мандрівках і т. п., то й **матеріяльні засоби** не є для нас байдужі!

Тому, при нагоді започаткування святкувань сорокрічного ювілею Українського Пласту, **закликаємо ціле українське громадянство Америки вийти назустріч потребам цієї організації та піддержати її всебічно в її діянні!**

Краєва Пластова Старшина.

З ножицями по пресі

Торонтські **«Нові Дні»** (ч. 20, вересень 1951) намагаються підважити наше твердження про ролю і позицію акад. Т. Лисенка, в біологічній науці та в політичному житті в СССР арґументом, що, мовляв, цитовані «С. У.» оцінки про Т. Лисенка, походять від чужих вчених (себто неукраїнців). Хоч як нам прикро, але в питаннях науки для нас таки оцінка Гакслі, Гарлянда, Ашбі, Мюллера, Гальдана чи інших біологів все буде більш авторитетною, дарма, що вони чужинці, чим оцінка П. Волиняка, ляїка в питаннях природничої науки, хоча він українець. Такого патріотизму ми, на щастя, не визнаємо, не зважаючи на те, що є націоналістами. На тому прикладі бачимо, що справа з отим націоналізмом не така проста, як її намагається представити, хоч би п. С. Підгайний («Нові Дні», ч. 21/1951, в статті «Живі мощі»), пишучи про «давно засуджену й нікому непотрібну фашистьку теорію солідаризму». Можна бути на словах соціялістом чи демократом і проповідувати безглузний шовінізм, як це робить редакція «Нових Днів» (— не важне, що кажуть наукові авторитети, бо вони чужинці, а важне, що говорить редакція «Нових Днів», бо вони українці), і можна бути націоналістом, та мати пошану до поглядів і думок чужинців, якщо вони відповідають правді.

Що ж до самого Т. Лисенка та його осягів, якими, на думку редакції «Нових Днів», він «став у центрі уваги вчених цілого світу», то можемо редакцію «Нових Днів» запевнити, що без постанови ЦК ВКП(б), якою він подавав «вчення» Лисенка як обовязуюче в СССР, ані увага цілого світу, ані наука агробіології над ним не спинилась би ні одної хвилини, а критика його опонентів (в тому і українських) на відомому З'їзді біологів в Москві була б рознесла його без сліду.

Вішати Т. Лисенка ніхто не збирається, а найменше має охоту робити це «Самостійна Україна». Редакція «Нових Днів» розпоряджає доволі великим засобом вільної фантазії, коли вона речеву критику «вчення» Т. Лисенка ідентифікує з охотою його вішати. Це ніби дрібний епізод, але він теж ясно характеризує людей, що чомусь збираються воювати з «фашистівським солідаризмом». Молити Бога, щоб його (Т. Лисенка) не повісив Сталін, «Новим Дням» вільно. Це можемо навіть хвалити, хоча думаємо, що такої молитви Т. Лисенко не потребує, бо на разі Сталін його вішати не збірається. Він же як ніхто є Сталіна слухняним знаряддям в розгромі вільної думки в науці.

Ми все таки віримо, що колись вдасться нам зацитувати редакції «Нових Днів» думки й українських вчених про теорію Лисенка, бо, навіть перебуваючи на засланні в Сибірі, вони напевно залишать якісь документи своєї правдивої опінії і поглядів. Та ми дальше дивуємось редакції «Нових Днів», що вона виступає речником не тих науковців, що за правду і свободу в науці опинились на засланні, але боронить того, що своїм «вченням» дає Сталінові моральні основи для розгрому правдивої науки в СССР.

* * *

Паризький **«Українець—Час»** (ч. 39/1951) пише:

«Нещодавно вийшла в видавництві «Вільна Україна» у Львові книжка якогось Осипа Мстиславця «Розтлители свідомости», в якій цей казьонний писака люто накидається на українських націоналістів, які «пригріті на еміґрації американськими імперіялістами», підривають «дружбу» українського народу зі «старшим братом».

Використовуючи мельниківські напади на ОУН в еміґраційній пресі, Мстиславець лає бандерівців, щоби таким способом деморалізувати революційні сили в Україні».

Наївним редакторам цеї «безпартійної» газети, що друкує таку явну провокацію, можемо відповісти:

1) Щоби деморалізувати революційні сили в Україні, не треба покликуватись аж на «мельниківські напади на ОУН в еміґраційній пресі», бо ці сили в Україні знали скоріше про вбивство Сеника, Сціборського, Ґадуса, Куца, Мицика, Соколовського, Барановського, Сушка та десяток інших раніше, чим про них мельниківці зачали писати;

2) Більше чим писання мельниківців про доконані безсумнівні вбивства українських революціонерів революційні сили в Україні деморалізують писання самих же бандерівців про викривання провокаторів і агентів серед них на еміґрації, про що пише офіціоз ЗЧ ОУН (бандерівців) на еміґрації «Сурма». Якщо Мстиславець хоче деморалізувати революційні сили в Україні (в що ми не сумніваємося), то він не мусить покликувтаись на писання мельниківців, бо йому вистане писання самих бандерівців.

3) Нам теж дивно, звідки Осип Мстиславець має лише писання мельниківців, а зовсім йому невідомо про писання бандерівців.

4) Якщо Мстиславець накидається на українських націоналістів, то не тільки, на бандерівців, але на демократів, на соціялістів і т. д. Чи тут також покликується він на писання мельниківців, чи не покликується він часом також і на писання бандерівців?

Замість писати таку брехню «Українець—Час» зробив би краще, коли б він навів ті мельниківські писання, на які покликується Осип Мстиславець.

«Українець—Час» того не робить. Зате зробимо ми. Той же самий Осип Мстиславець в 1946 р. випустив книжку «Під чужим прапором», яку в ЗДА видрукувала Ліга Американських Українців в Нью Йорку. В цій книжці він теж накидається люто на українських націоналістів, які, «пригріті на еміґрації американськими імперіялістами», підривають дружбу українського народу з москалями. Але в тій книжці говорячи про українських націоналістів, Осип Мстиславець говорить про: полк. Андрія Мельника, Степану Бандеру, проф. Володимира Кубійовича, д-ра Степана Барана, о. Василя Кушніра, от. Ю. Тютюнника, гол. от. Симона Петлюру, полк. Євгена Коновальця, О. Сеника Грибівського, полк. Євтимовича Вартоломея, ген. Омеляновича-Павленка, інж. Юліяна Павликовського, Володимира Тимцюрака, Ярослава Стецька, і багато-багато інших. З них лише Степан Бандера та Ярослав Стецько є бандерівцями, інші належать до різних політичних партій, в тому і таких, що поборюють бандерівців. Отже коли Осип Мстиславець їх лає, то при чому тут бандерівці? Чи не за велика маґаломанія у редакторів «Українця—Часу»?

Лаючи українських націоналістів, Осип Мстиславець, покликується на такі документи: 1) Протоколи зізнання свідків в Нюрнберзькому процесі, — ген. Лягузена та Ервіна Штольце (стор. 16);

2) Чорна Книга ОУН (стор. 22);

3) Брошура бандерівців «Для чого була потрібна чистка ОУН»? (стор. 22);

4) Рішення Другого великого З'їзду ОУН (бандерівців) (стор. 28);

5) «Боротьба та діяльність ОУН в період війни», розділи: «Акція на Західньо-Укранських землях», «Загальні напрямні початку державного будівництва», «Організація Служби Безпеки», «Акція на ОСУЗ», «Меншинева політика», «Політична та мілітарна диктатура ОУН» (стор. 29—35);

6) Статті з бандерівської газети в Сокалі «Українські Вісті» за редакцією Нестора Вс. Рипецького, з дня 3 і8 липня 1941 р.;

7) Брошура «За Українську Державність», що вийшла в 1941 р. та була «першим публичним звітом ОУН (бандерівців), (стор. 43);

8) Газета ОУН «Сурма», (стор. 48);

9) Таж сама сокальська газета «Українські Вісті», з дня 9 і 16 липня 1941 р., (стор. 49—50);

19) Летючка бандерівського підпілля за підписом Чумак і Грек, (стор. 96);

11) Інструкція начштабу УПА Вороного, (стор. 103);

Крім тих документів Осип Мстиславець наводить записки з «Львівського обласного архіву, фонд КУП, справа 39, стор. 1, стор. 15, стор. 39; статті з української газети «Львівські Вісті»; відозви УЦК за підписом проф. Вол. Кубійовича та д-ра Костя Панківського; відозва Военної Управи Дивізії «Галичина» і т. д., — а тільки один-одинокий документ-лист полк. А. Мельника до фельдмаршала Кейтеля з дня 6 лютого 1943 р., в якому ставиться домагання формування української незалежної армії.

Осип Мстиславець не робить у своїй брошурі різниці поміж українськими політичними середовищами; усіх їх ставить під той знаменник, називаючи «лакеями фашизму та імперіялізму». Більшість своїх тверджень опирає на виданнях самих же бандерівців, а тому писання «Українця—Часу», що хочуть відвернути кота хвостом, уважати належить явною видумкою. На жаль, в своїй «революційній» метушні бандерівські баби-палашки і баби-парашки так багато залишили за собою друкованого матеріялу, що сьогодні немає потреби вже большевикам щонебудь про них довідуватись. Самі їх писання за себе ясно говорять. І большевикам краще, щоби бандерівців бити та деморалізувати революційні сили в Україні їх власними писаннями, що вони й роблять.

Але чому ж тоді зчиняти крик про «мельниківські напади» на ОУН. Адже ж не мельниківці на бандерівців, але навпаки — бандерівці нападали на мельниківців і то не тільки в еміґраційній пресі, але з путом і револьвером.

Цікаво нам знати, в який спосіб редакція «Українця—Часу» дістала книжку Осипа Мстиславця, запізналась з її змістом та ствердила, що він використав мельниківські напади на ОУН бандерівців? Хіба що редактори «Українця—Часу» вимінюються редакторськими примірниками з Видавництвом «Вільна Україна». І чи не було б добре, коли б редакція «Українця—Часу», коли вона вже має таке щастя удостоїть редакційного примірника книжки пацкваля Осипа Мстиславця одинока на еміґрації, поінформувала громадянство, на які інші документи Осип Мстиаславець покликується в своїй книжці. Зокрема було б інтересним довідатись, чи Осип Мстиславець читає тільки мельниківську еміґраційну пресу, а чи також час від часу попадуть йому до рук і роз'яснення ЗЧ УГВР про ролю ЗЧ ОУН та роз'яснення ЗЧ про ролю ЗП УГВР. Якщо він таких документів не читає, тоді дійсно сумління бандерівців може бути чисте.

Але що тоді, коли революційні сили в Україні про згадані роз'яснення ЗЧ ОУН і ЗП УГВР дізнаються не від Осипа Мстиславця. Чи тоді немає небезпеки їх деморалізації? Як, панове, гадаєте?

* *
*

Лондонська **«Українська Думка»** (ч. 40/1951) невдоволена тим, що український поет О. Гай-Головко написав «Пісню про Америку» та «Канадійську Пісню» (— про те, що відомий український композитор Г. Китастий склав до першої пісні музику і багато українських хорів цю пісню виконує, редактор «УД» забув згадати — прим. складача).

«Про Гай-Головка ми недавно згадували, як про автора «Пісні про Америку». Тепер він написав «Канадійську Пісню». Ще в Німеччини він надрукував збірку таких же «пісень» п. з. «Коханіяда». А всюди «вільний труд», «простори голубі», «з гордістю людина ходить». Яке знайоме!.. «Рождьонний повзать летать не может...» — казав один москаль (мабуть, в редакції «Української Думки» — прим. наша).

Замість захоплюватись приказками москалів, було б краще, коли б редактори «Української Думки» заглянули до історії світової літератури, а звідтам напевно довідались би про Байрона, що оспівував Грецію і Україну (Мазепу), про Міцкевича, що оспівав Литву, про Залеського, Ґощинського, Мальчевського, Гоголя, що оспівували Україну, — і ніякому критикові не прийшло на думку приписувати їм плазунство.

* *
*

Скрентонська **«Народня Воля»** (ч. 39/1951) в статті п. н. «Винниченко, монархісти і ОУН (Б)» пише:

«Зате треба дивуватися тому, що публіцисти преси ОУН(Б), які мовчали про Винниченка в пресі за його життя, нагло розмахали свої пера після його смерти.

Ця поведінка згаданої преси сама собою не видержує ніякої критики. От на приклад, «Гомін України» з Торонта (Канада) пише довго і широко, не жалуючи всякої лайки, що Володимир Винниченко це просто «злий дух України» і «злочинець», який допустився злочину національної зради. Припустім, що справа справді виглядає з Винниченком так просто, як це представляє

«Гомін України». Але ж тоді мусить громада запитати: Якщо Винниченко «зрадник», то як це сталося, що ОУН(Б) з цим «зрадником» вела переговори про СПІВПРАЦЮ і навіть після переговорів заключила ДОГОВІР про тісну співпрацю?

Питання поважне і на нього мусить бути поважна відповідь. Про ці переговори і про заключений договір писав В. Винниченко в січні біжучого року виразно:

«...Я.., мав з відповідальними представниками її (Організації Українських Націоналістів) в Парижі кілька довгих ґрунтовних розмов (з добродіями Стецьком, Штикалом, Вернигорою...) ..,І в результаті цих розмов ми прийшли до цілковитої згоди в УСІХ ПУНКТАХ, які ми розглядали, і до УМОВИ...»

По оповіщенні факту цих переговорів і умови ці публіцисти за життя В. Винниченка мовчали вперто. Вони й тепер ані словом не згадують, що ця організація входила з Винниченком в переговори і що заключила з ним умову.

Якщо прийняти на увагу цей факт переговорів і умови ОУН(Б) з Винниченком, то треба одночасно прийти до заключення, що хто як хто, але публіцисти цеї організації не мають ніякого морального права тепер кидати болотом на свого контрагента. Раз Винниченко був добрим партнером для них у переговорах і для політичної умови щодо спільної акції проти УНРади, то він мусить таким же добрим для них і тепер».

І пише правду. Тут, як то кажуть, коментарі зайві.

* * *

Джерзіситська **«Свобода»** передруковує цикль статтей Івана Хмельницького п. н. **«В країні рабства і смерти»**, які друкувались в «Самостійній Україні» та які наше Видавництво випустило окремою книжечкою. Згідно з принятими в усьому культурному світі звичаями, вона повинна була принайменше зазначити, що передруковує речі, друковані деінде. Чи не робить вона це тому, щоби доказати свою безпартійність — дивіться, мовляв, ми передрукоуємо так резолюції і інструкції ОУН Бандери, як і статі з «журналу ОУН полк. А. Мельника».

Якщо так, ми дійсно починаємо вірити, що «Свобода», є **«безпартійною»** газетою. Що не надрукувала резолюції останнього З'їзду ОДВУ, то тільки тому, що не мала місця.

З життя в ОДВУ

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ — В РЯДИ ОДВУ

Вже понад двадцять років існує на терені ЗДА всім добре відома і заслужена Організація Державного Відродження України (ОДВУ). Сама назва її вказує, яку ціль і завдання намітила вона у своїй програмі.

За минулий час своєї діяльности ця організація доказувала ділами, що праця і боротьба для відродження української держави це її найвищі завдання. Всім відома матеріяльна і моральна поміч цієї організації українському визвольному рухові в Краю між двома світовими війнами, а особливо величезна матеріяльна допомога Карпатській Україні. Українська молодь, що недавно прибула до Америки, була безпосереднім свідком цієї допомоги, або чула про це від своїх батьків, чи читала у пресі.

Наші серця наповнялися радістю і признанням для наших добре зорганізованих братів за океаном. Ми відчували, що ми не самі, що нам помагають українці в цілому світі, а особливо в Америці. Вони не лиш помагають, але ширять на міжнародному форумі про нас правду, правду України. Тепер, коли ми опинилися в Америці, маємо змогу зблизька приглянутися, як працювала і працює ОДВУ.

Та не пасивним стоянням збоку зі заложеними руками маємо приглядатися як другі роблять, а самим гайнувати час нашого побуту на вільній землі Вашінґтона. Нам треба активно включитися в оцю з добрим ім'ям організацію і допомогти нашим старшим братам, які не зважаючи на всякі удари ворогів і своїх спантеличених людей, дальше продовжують корисну роботу для **державного відродження України.** Нехай наша праця буде для них признанням за їх труд і за їхні здобутки на пройденому шляху до осягнення нашого найвищого ідеалу. А здобутки будуть подібні, бо тим самим зміцніє фронт проти московського імперіялістичного комунізму. Праця наша буде корисна в рівній мірі, як для України, так і для Америки, бо Москва якраз тепер стала смертельною загрозою для нашої прибраної батьківщини, Злучених Держав Америки. До праці і боротьби проти ворога, не лиш нашого історичного ворога, але проти ворога всього людства, кличе нас наша поневолена Україна і кличе нас загрожена Америка.

Найкращим полем до праці є Організація Державного Відродження України з її відділами Молоді ОДВУ. У відділах Молоді ОДВУ працює молодь роджена в Америці, яка являється продовжувачем діла своїх ідейних батьків.

Багато молодих українців і українок, що недавно прибули до Америки, включилося в ряди ОДВУ і активно працюють разом. Практика показує, що на плятформі ОДВУ розвинулося дружнє співжиття і співпраця новоприбулих з уродженцями Америки. Ще більше! Показується, що взаїмне доповнювання себе досвідом приносить незрівнані здобутки.

На терені ОДВУ молодь виховується, росте духово, вчиться. Виховання і праця над собою, це наше найбільше завдання. Через минуле нашого народу дивімось у його майбутнє. Це не пересади, коли скажу, що часом варто поговорити з молодим американцем українського походження, який вихований в ОДВУ і мимоволі насувається признання його батькам, що вміли вщепити в душу своїх дітей оцю любов до України, хоча вони батьківщини своїх родичів ніколи не бачили. Оці батьки створили ОДВУ і звернули її лицем до України.

Нововибрана Управа Молоді ОДВУ скликає незабаром З'їзд Молоді ОДВУ. Прибутьмо масово на цей З'їзд, без огляду на це, чи хто є членом

ОДВУ, чи ні. Ми вітаємо всіх! Там будуть виголошені реферати і цікаві доповіді, як від уроженців Америки так і України. На тому З'їзді буде намічений плян праці у відділах Молоді ОДВУ.

Цей З'їзд вважає переломовим у діяльності ОДВУ наше старше громадянство, а особливо голова ОДВУ проф. О. Грановський приписує тому З'їздові велике значення, бо молодь це майбутнє нашої організації, молодь, це майбутнє нашого народу.

Перебіг нарад і дискусій покаже як найкраще і найкорисніше з ідеологічного боку здобути Самостійну Соборну Українську Державу. Всі на З'їзд, кому дорога оця Мета!

Іван Лехновський.

OPEN LETTER TO THE UKRAINIAN YOUTH

To All Ukrainian Youth;

Since the time when our great Ukrainian leader O. Senyk-Hrybiwsky toured the United States and Canada in an effort to organize the Ukrainian people so that they would be in a position to lend aid to the Ukrainian homeland, much has been done by our older folks and parents to fulfill this obligation. Howerer, many of us at the time were much too young to appreciate or understand this worthy cause. As the years rolled by, we gradually grew up, and are now ready to relieve our overworked parents in their struggle to see a free Ukraine. In the early 1930's we were successfull in being able to organize a Ukrainian Youth. Many branches sprung up around the country, and in Canada. When our great organization was so falsely accused and later was proven that the charges against us were false, we had many so-called patriotic Ukrainian leave our organization and even the youth turned against the few who still held true to the colors. Now we see an entirely different picture, the O. D. W. U. have again reorganized and are getting many newly arrived members as well as the people who were members 20 years ago. But the sad part is that these same people are at a point in life that they haven't the stigma or the health to carry on their great work.

Therefor, we of the Youth of O. D. W. U. have reorganized in preparation for the day when we no longer will be youth but will be called adults. True, many are the arguments why the American born Ukrainian should not join the Youth of O. D. W. U. but regardless of your arguments, you are still a Ukrainian and through your veins flow the blood of an Ukrainian Mother and Father. Down deep in your heart you perhaps secretly glorify and expand your chest when you see or hear the word Ukraine. We are also aware of the fact that many of us will never see the Ukrainian land or are even able to read or write that language. But we must take cognizance of the fact that where other nationalities are proud of their ancesters we, Ukrainians most certainly could be exceedingly proud of ours.

What is this Youth of O. D. W. U.? It is an organization which will tend to promote fraternalism, Social affairs, Cultural and Educational activities. It is the duty of the members to be ready to advocate the Ukrainian word and people before anyone who will listen or wish to read. It is their obligation to stand ready and defend the false accusations against the Ukrainian people. It is the duty of all members to make every effort to unite all Ukrainians regardless of their religions or party beliefs. And, on the other hand to organize and promote social affairs in their respective cities. To make efforts to attend all conventions and gatherings so that friendship could expand. And finally, be ready at all times to help the father organization the O. D. W. U. to fulfill their obligations.

It is the sincere desire of this administration to have all former organizations and branches reorganized, and to organize new branches. You need not wait for someone to start the ball rolling in your town. You can start it now, by contacting your Ukrainian friends to form a Branch of the Youth of O. D. W. U. or, you can join your local O. D. W. U. branch. You can get the necessary information from the officers of the Youth of O. D. W. U. We urge you to organize, to inquire, to help us unite the Ukrainian Youth and to lend your hand in helping the land your mother and father came from become nation. We also will welcome any criticism or suggestions you may have, we would be only too happy to print articles written by you in these pages of the Samostijna Ukraina.

I call on each and every one of you to organize now for your own good, for the good of your country, Ukraine, the world, and above all for God, so that we may permit the suppressed people of Europe to once again see light.

Slawa Ukraine!

I remain

Sincerely your,

William Popowych

Nat'l President of the Youth of ODWU.

КОМУНІКАТ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ УКРАЇНСЬКОГО ЗОЛОТОГО ХРЕСТА

В дні 7-го липня 1951 р. відбувся черговий річний з'їзд Українського Золотого Хреста в місті Рачестер, Н. Й.

13-ий з'їзд УЗХ виніс слідуючі резолюції:

1. Нести посилену гуманітарну поміч жертвам визвольної боротьби.

2. Приготовлятися до цього моменту, коли на українських землях буде вестися остаточна розгра, щоб ми були готові подати помічну руку нашим кровним братам, висилаючи медикаменти, лікарські інструменти і тп.

3. Посилити культурно-освітну працю поміж членкинями й жіноцтвом загально, щоб воно на рівні з чоловіками включилося до громадсько-політичної праці.

4. Дальше помагати морально й матеріяльно визвольним змаганням українському народу.

Минуло вже літо, коли то активність під впливом літньої спеки зменшується, тому зараз треба поновно взятися до праці. В першу чергу подбати, щоб місячні сходини членства відбувалися стало та на час. Такі сходини, кромі полагодження біжучих справ відділу, повинні причинятися й до культурно-освідомляючої праці між членкинями. Хтось із членок, чи запрошена особа, може виголосити короткий реферат, можна прочитати цікаву статтю із преси, можна запізнавати членкинь із корисною прочитаною книжкою, можна висвітлити повчаючу фільму, чи щось подібного. По цьому корисним є розвинути дискусію. Памятати вшанувати память визначних українських жінок героїнь, як от память Віри Бабенко, Ольги Басараб, Олени Теліги. Це саме відноситься й до визначних подій української історії й визвольних змагань українського народу.

Посвятім осінні місяці на поширення української книжки. Хай кожний відділ поробить старання поширити якнайбільше українських книжок між членкинями й загалом. Цим ми не лише допомагаємо збагачувати українське письменство, але й самі себе й других освічуємо. В цьому місяці памятати й про поширення української преси, головно наших братніх організацій, як журналу «Самостійна Україна» й її видань у Шікаґо, півтижневика «Новий Шлях» і журналу «Жіночий Світ» у Канаді, та тижневика «Українське Слово» в Парижі, «Наш Клич» в Арґентині та «Хлібороб» у Бразилії.

Маємо також прекрасну нагоду допомогти братньому 4-ому відділові ОДВУ в Гемтремк, Міш. поширити його книжку про сл. п. Юліяна Головінського, їхнього патрона, яку написав д-р З. Книш п. н. **«Дух, Що Тіло Рве До Бою».** За замовленням за тою книжкою звертатися на адресу секретаря відділу ОДВУ ч. 4 п. Евгена Зубальського.

Mr. E. Zubalsky — 2946 Goodson — Detroit, Mich.

При тій нагоді із жалем мусимо ствердити, що наші відділи за мало висилають дописей про свою активність до української преси. А цим ми наносимо шкоду самі собі та нашій організації, бо широкий загал немає вірного образу про нашу працю й наші цілі. Головна Управа прохає управи відділів та кадрів УЗХ звернути на цю справу пильну увагу. Журнал «Самостійна Україна» в Шікаґо радо міститиме всі дописі відділів УЗХ на своїх сторінках. Ми навіть можемо мати там свою жіночу сторінку УЗХ, коли б найшлися сталі дописувачки й досить матеріялу до друкування. За це всі наші членкині повинні стати передплатницями цього журнала й по можності закупити уділи Видавничої Спілки.

На цьому місці Головна Управа УЗХ закликає все членство стати із скріпленою енергією й новою охотою до організаційної праці. Хай управи практично планують використати кожну нагоду, а всі членки хай щиро кооперують та виконують свої обовязки. Де панує згода й добра воля, там будуть і добрі успіхи. Хай Бог Вам помагає!

Анна Гладун, голова.
Міра Повх, секретарка.

НОВИЙ ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОГО ЗОЛОТОГО ХРЕСТА

12 жовтня б. р. в Сен Пол відбулися основуючі збори Відділу Українського Золотого Хреста для міст Сент Пол — Міннеаполіс. Листу основоположників нового Відділу підписало 30 жінок. Історію ціль і завдання УЗХ в ЗА подав Голова ЦУ ОДВУ п. проф. О. Грановський. Після статутових пояснень та підписання листи основоположників вибрано Управу на чолі із пані-маткою Мирощенко із Сен Пол. До Управи ввійшли пані: Голіян, Грановська, Грищак, Мисечко, Михалевич, Наконечна, Петрина, Янович. Відділ УЗХ має перед собою дуже гарні перспективи розвитку. Корисна національна праця цієї старої і заслуженої жіночої організації буде напевно заохотою для широкого кругу жіноцтва. Новому Відділові та його Управі слід побажати якнайкращих успіхів.

К.

УЧАСТЬ ВІДДІЛУ ОДВУ У СВЯТІ «УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ» В МІННЕАПОЛІС

Рік-річно українська колонія в Міннеаполіс-Сен Пол відбуває в осени т. зв. «Український День». Десятками років відірвана від Батьківщини українська людина відсвятковувала кожний рік свій духовий звязок із рідною землею.

В цьому році — 7 жовтня відбулось чергове святкування «Українського Дня», в якому взяли участь всі церковні громади та громадські організації двох міст, створивши відповідній Комітет. Місцевий Відділ ОДВУ дав від себе у загальну виставку про Україну цілу частину про визвольні змагання, виставивши спеціяльно підготовані 12 великих мап та плякатів. Серед них слід відзначити дві мапи роботи проф. М. Михалевича, що звертали на себе увагу. Інші організації дали матеріяли із економіки та народовинищення України. Цінний вклад праці був в мапі України робленій мистцем п. Булавицьким.

М. Д-к.

БІБЛІОГРАФІЯ

Зиновій Книш: ДУХ, ЩО ТІЛО РВЕ ДО БОЮ... (Юліян Головінський, Крайовий Командант УВО) — Вінніпеґ, 1951. Накладом 4 Відділу ОДВУ імени Юліяна Головінського в Дітройт-Гемтремк (Мішіґен) ЗДА. Стор. 200. Ціна $ 2.

Ротислав Єндик: ТИТАН, поеми. — На Чужині 1948. Стор. 84.

Проф. Є. Онацький: СПРАГА СПРАВЕДЛИВОСТИ (Нариси з суспільного життя). — Українське Видавництво «Перемога». Буенос Айрес, 1951. Стор. 132.

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ УРСТ «ДОВБУШ» ЗА РОКИ 1946—1951. — Мюнхен Фрайман, 1951.

ПЕРЕМОГА. Воєнно-Науковий Журнал. — Рік І. Ч. 1, 1951. Видає Воєнно-Наукове Товариство.

ПОРОГИ. Літературно-мистецький журнал. — Буенос Айрес. Ч. 19—20, квітень—травень 1951, та ч. 21—22, червень - липень 1951.

НОВІ ДНІ — універсальний ілюстрований місячник. Рік II. Ч. 20, вересень 1951. та ч. 21, жовтень 19$1.

ЖІНОЧИЙ СВІТ. — Рік II. Ч. 9 (21), вересень 1951. Видає Організація Українок Канади ім. Ольги Басарабової.

СУРМА Й Видання Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів. Ч. 32, червень - липень 1951.

ГОЛОС МОЛОДІ — журнал української молоді. Рік III. Ч. 7—8 (16—17), серпень - липень 1951. Видає Крайовий Комітет СУМ у Великобританії.

УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СЛОВО. Церковно-народній журнал для православних українців. — Рік XXXI. Ч. 9, вересень 1951; ч. 10, жовтень 1951.

СВІТЛО. Католицький часопис для українського народу. — Рік XIV. Ч. 14/1951, 16/1951, і 17/19$1.

ГОЛОС СПАСИТЕЛЯ. Релігійний Місячник. Рік 23, ч. 9, вересень 1951 та ч. 10, жовтень 1951.

ІНФОРМАТИВНИЙ ЛИСТОК Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів. — Рік II. Ч. 3 (6), липень - вересень 1951 (циклостиль).

THE UKRAINIAN QUARTERLY — Vol. VII. Number 3. Summer 1951. Published by Ukrainian Congress Committee of America.

THE UKRAINIAN BULLETIN. Vol. IV, Number 17, 18, 19 — 1951. Published Semimonthly by the Pan-American Ukrainian Conference.

ABN — *Correspondence.*. Monthly Bulletin of the Antibolshevic Bloc of Nations. — Vol. II. Number 8—9, Aug.—Sept. 1951, Number 10, October 1951.

UCRANIA LIBRE. Periodico mensual der Instituto Informativo Editorial Ucranio. Ano I, № 3, Buenos Aires, Julio de 1951.

РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ. Бюлетень «Зарева». — Рік III. Ч. 1 (4). Осінь 1951. Монтреал, Видає Провід «Зарева».

ЖИТТЯ. Український релігійно-суспільний місячник. — Рік IV, ч. (42) 8. Видають оо. Василіяни, Буенос Айрес, Аргентіна.

ГОЛОС МОЛОДІ. Квартальник. Рік V. Ч. 3, осінь 1951. Видають Молоді Українські Націоналісти Канади.

Марко Вовчок. СЕСТРИЧКА МЕЛАСЯ. — Бібліотека Юного Читача, випуск 4, 1951. Видавництво «Нашим Дітям» — ОПДЛ. Стор. 32.

З хроніки нашого життя

НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ

В бою з московським окупантом на Рідних Землях згинув визначний український революціонер та відомий публіцист Осип Дяків (псевдо О. Горновий).

М. Мельников, секретар ЦК КП(б)У ствердив в московській «Правді», що в часі жнив в колгоспах УССР вели політичну роботу більше як 380.000 большевицьких агітаторів.

Як виходить зі звіту Л. Мельникова, Д. Коротченка, В. Калишникова, Н. Кальченка, та О. Власенка — головних екзекуторів в Москви для відбирання хліба українським колгоспникам — в цьому році Україна здала Москві 71 міліонів і 726 тисяч пудів більше збіжжя, як попереднього року. Як виходить, то «дружба» московського народу з українським здорово поплачується москалям.

В большевицькій пресі (Правда, Радянська Україна, Літературна Газета, та інші) проведено гостру критику письменницької діяльности українського поета Володимира Сюсюри. Головною причиною цієї атаки був вірш Сюсюри «Люби Україну».

В Києві помер на 79 році життя відомий професор філологічних наук та славянської філології, професор київського університету, Микола Грунський.

В останньому часі кіностудія в Києві випустила такі фільми: «Третій удар», «Подвиг розвідчика», «Щедре тло», «В мирні дні», «Центра нападу», та «Українські мелодії». Два останні фільми були предметом нападу совєтської критикик з боку партії з причини «серйозних ідеологічних перекручень».

Указом президії верховного совєту УССР «почесне звання заслуженого діяча мистецтв УССР» надано малярам: М. І. Хмелькові, Т. Н. Яблонській та І. Іжакевичеві.

В дні 13 вересня ц. р. в Києві відбулась т. зв. «Українська Республіканська конференція представників миру». Делегатами Західньої України на конференцію їздили: проф. Іван Крипякевич, Семен Стефаник, письменник П. Козланюк, одна швачка, одна колгоспниця та одна доярка. Проф. І. Крипякевич запевняв московських сатрапів, про незахитане почуття дружби українського народу до Москви та про те, що «ніякими підступами паліям війни та їх мерзенним найманцям — українським націоналістам не захитати братерську єдність українського, російського та інших народів могутнього СССР».

Як подає совєтська преса, дрогобицька область до половини вересня ц. р. скосила 97,2% зернової культури та обмолотила з того 61%. Увесь зерновий контингент накладений на область державою відправлено на зернові пункти, звідки його перевезено Москві. Москва, одержавши зерно, в обмін за нього надала колгоспникам дрогобицької области 9 медалів «за трудову доблесть» та 28 медалів «за трудову відзнаку».

НА ЕМІҐРАЦІЇ

В дні 16 вересня ц. р. в Манчестері (Англія) влаштовано під проводом Представництва ВО УНРади Маніфестаційні Збори проти московського імперіялізму. Участь в маніфестації та її підготовці взяли представники політичних груп: УНДО, УНДС, УРДП, УСП та ОУН.

Державний Центр Української Народньої Республіки переслав 6 жовтня ц. р. урядові ЗДА, на руки міністра закордонних справ Діна Ачесона, меморіял в справі претенсій Польщі на західньо-українські землі». Меморіял підписали: Преидент УНР Андрій Лівицький, голова УНРади Борис Іваницький, голова ВО УНРади Ісаак Мазепа, керманич ресорту закордонних справ в ВО УНРади Степан Витвицький.

У Філядельфії (ЗДА) відбулись в днях 12—14 жовтня Треті Загальні Збори ЗУАДК-у. Головою ЗУАДК,у обрано поновно адв. І. Панчука.

В дні 16 вересня ц. р. помер в Помероль (Бельгія) член Проводу ОУН — Макар Кушнір-Богуш.

З нагоди 60-ліття поселення українців в Канаді заходами Комітету Українців Канади та Ювілейного Комітету відбулося Спільне Вшанування Українських Піонерів Святочною Академією в дні 30 вересня ц. р.

В Буенос Айрес (Аргентина) відбулися в дні 9 вересня ц. р. Загальні Збори Т-ва «Відродження». Головою Т-ва обрано М. Грабинського.

В днях 20 і 21 жовтня ц. р. відбулася в Торонті (Канада) Надзвичайна Краєва Конференція Українського Національного Об'єднання. На Конференції доповіді виголосили інж. В. Коссар, В. Гультай та Д-р С. Росоха. В тих самих днях відбулась теж Надвичайна Конференція Органіації Українок Канади.

В днях 2 і 3 вересня ц. р. відбулася в Торонті (Канада) друга наукова Конференція Наукового Товариства ім. Шевченка.

В Нью Йорку (ЗДА) відбулися в дні 7 жовтня ц. р. Установчі Збори Українського Національно - Державного Союзу (УНДС) в ЗДА. Головою Союзу Обрано М. Олексіїва.

Заходами Ресорту Закордонних Справ ВО УНРади вийшла друком книжка англійською мовою п. з. «Україна — її боротьба за свободу». Автором книжки є проф. Панас Феденко.

В Вінніпеґу (Канада) засновано Інститут дослідів Волині. Головою Інституту обрано д-ра Ю. Мулика-Луцика. Завданням Інституту є захищати шляхом друкованого слова історичну приналежність Волині до України.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

1. Накладом Видавництва «Самостійна Україна» як випуск ч. 3 БІБЛІОТЕКИ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ появилася книжка З. Книша п. н. «До проблем тривожнього майбутнього». Ціна книжки $ 0,50. Кольпортери одержують 20—25% опусту.

2. Наклад книжки І. Хмельницького «В країні рабства і смерти» вичерпаний. З огляду на те, що ще поступають до адміністрації замовлення на цю книжку, проситься тих кольпортерів, що її не розпродали, повернути книжку до Адміністрації.

3. Усі розчислення з кольпортерами, як рівнож вношення передплати залеглої, та біжучої, проситься вносити на адресу Адміністрації «Самостійної України».

INDEPENDENT UKRAINE
9421 Burnside Ave.
Chicago 19, Ill.

4. В Адміністрації «Самостійна Україна» знаходиться певна скількість книжечки Романа Купчинського «НА СЛУЖБІ УКРАЇНИ» (В 60-ліття полковника А. Мельника). Ціна книжечки 20 центів. На порто долучити 5 центів.

5. Проситься передплатників своєчасно повідомляти адміністрацію про зміну своєї адреси, щоби не опізнювати достави журналу та не наражувати нас на зайві витрати порта. При зміні адреси подати стару і долучити 10 центів на кошти маніпуляції.

6. Адміністрація пошукує кольпортерів журналу «Самостійна Україна» і видань Бібліотеки «Самостійної України» на поодинокі осередки. Книгарням і кольпортерам, що замовлять понад 10 чисел журналу, дається 25 відсотків рабату. Кольпортери крім того одержують книжкові премії.

У висилковій книгарні

«САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ»

можна набути такі книжки:

	Ціна $:
В. Мартинець: ВІД УВО ДО ОУН	3,00
О. Жданович: ПРАПОРИ ДУХА (Олена Теліга)	1,50
Петро Ромен: ВІСТІ З УКРАЇНИ	0,50
С. Николишин: КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА БОЛЬШЕВИКІВ І УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ПРОЦЕС	1,50
З. Книш: СЬОГОДНЯ І ЗАВТРА (Думки націоналіста)	0,50
Роман Купчинський: НА СЛУЖБІ УКРАЇНІ (В 60-річчя полк. Андрія Мельника)	0,20
Іван Хмельницький: В КРАЇНІ РАБСТВА І СМЕРТИ	0,50
Д-р Микола Андрусяк: НАЗВА «УКРАЇНА»	0,25
Зиновій Книш: ПІД ЗНАКОМ ТРИВОЖНЬОГО МАЙБУТНЬОГО (Думки націоналіста)	0,50
Зиновій Книш: ДУХ, ЩО ТІЛО РВЕ ДО БОЮ (Юліян Головінський, Красвий Командант УВО)	2,00
Ростислав Єндик: ТИТАН (поеми)	0,50
Микола Зеров: СОНЕТАРІЮМ	1,00
Юрій Ходоровський: УКРАЇНА І ПИТАННЯ СИБІРУ	0,25
Д-р Остап Грицай: ВОЛОДАРКА СЛОВА (Катря Гриневичева)	0,25
Кость Буревій: ПАВЛО ПОЛУБОТОК (Драма)	1,00
М. Гаєвський (Єпископ Сильвестер): НА ПОСЛУГАХ У СУСІДІВ	0,20
Петро Голубенко: ВАПЛІТЕ	0,50
«САМОСТІЙНА УКРАЇНА — річники журналу з попередніх років	3,00
«ПОРОГИ» — річники журналу з попередніх років	3,00

Замовцям книжок на суму вищу як $ 5 дається 20% опусту.

Замовлення слати на адресу Адміністрації «Самостійної України»:

INDEPENDENT UKRAINE
9421 Burnside Ave.
Chicago 19, Ill.

Вийшла друком і вже є в продажі книжка

Зиновія Книша

Дух, що тіло рве до бою...

(Юліян Головінський, Крайовий Командант УВО)

Книжка має 200 сторінок, 21 ілюстрацій і 5 ситуаційних плянів. Ціна: $ 2,00. При більших замовленнях відповідний опуст.

Замовляти в Канаді:
Z. KNYSH
P. O. Box 3033
Winnipeg, Man.

В ЗДА:
O. D. W. U.
c/o E. Zubalskyj
2946 Goodson Ave.
Detroit - Hamtramk 12, Mich.

ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА «САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ»

Канада:
THE INDEPENDENT UKRAINE
P. O. Box 387
Winnipeg, Man., Canada

Аргентина:
"PEREMOHA" BOOKSTORE
25 de Mayo 479 (14
Buenos Aires, Rep. Argentina

Бразилія:
STEPAN PLACHTYN
Pr. Gen. Osorio, 568
Curitiba — Parana — Brasil

Австралія:
Pr. A. SYCZYNSKYI,
26 Beaconsfield St.
Auburn — Sydney, NSW, Australia

Англія:
W. S. SHEWCHUK
123 Notting Hill Gate
London, W 11, England

Франція:
A. DOMARATZKY
13, rue Biot,
Paris 17-e, France

Італія і Близький Схід:
Dr. W. FEDORONCHUK
Via Nemorense 100, inr. 22
Roma, Italia

Ціна 30 ц.

ЄДИНИЙ У ЗДА УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

«САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

МІСЯЧНИК КУЛЬТУРИ, ПОЛІТИКИ ТА СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

виходить кожного місяця в Чікаґо, ЗДА

САМОСТІЙНА УКРАЇНА проголошує ідеї українського державного відродження та визвольного руху.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА бореться за принцип самовизначення і суверенности українського народу, як і всіх інших поневолених ще народів.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА інформує світ і українську суспільність на еміґрації про стан визвольної боротьби і політику окупантів на Рідних Землях.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА з'єднує для визвольної боротьби прихильників і пропаґує потребу матеріяльної та моральної їй допомоги.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА розробляє проблеми національної революції, її ідеології, програму, стратегії і тактики.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА поширює ідею внутрішнього нашого суспільно-політичного солідаризму.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА плекає, творить і поширює на чужині наші високі духові і культурні вартості.

Річна передплата за журнал «Самостійна Україна» дорівнює $ 3.

Одне число коштує $ 0,30.

Станьте передплатником «Самостійної України» та приєднайте також і своїх друзів!

INDEPENDENT UKRAINE
9421 Burnside Ave.
Chicago 19, Ill.